Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 185 (1935) ♦ Субота, 26 вересня 1998 року ♦ Ціна договірна

У ту саму річку можна ступити двічі, тричі...

Український уряд скасував бартерні обмеження з Росією. Про це повідомив на засіданні Ради регіонів при Президенті України віце-прем'єр Сергій Тигипко.

За його словами, це пов'язано з погашенням заборгованості України за постачуваний російський газ. Самому лише «Газпрому» поточний борг становить 640 млн. доларів.

На засіданні уряду прийнято рішення розробити механізм оплати за поставки російських і туркменських енергоносіїв. Уряд України досяг попередньої домовленості з Росією і Туркменистаном про погашення державної заборгованості не валютою, а товарами й послугами.

(Закінчення на 4-й стор.).

Кадри — це не трава, яку можна косити

Голова Верховної Ради Олександр Ткаченко здійснив поїздку до Черкаської області. Після відвідання Мар'янівського відгодівельного свинокомплексу, де за два останніх роки збільшили поголів'я свиней з 2 тисяч голів до 12 тисяч, а приріст живої ваги становить 600—700 грамів на добу, де один працівник завдяки сучасній технології доглядає 1200 голів, а заробітки становлять від 300 до 1000 грн. на місяць, та ознайомлення з ТЕЦ у м. Ватутіне — наче живою раною нашої економіки, обідраною, обшарпаною, не готовою до зими станцією, яка обігрівала місто і де з торішнього грудня понад 300 її працівників не одержують зарплату, хоч проси милостиню, Голова парламенту провів наради з керівниками господарств і підприємств, виконавчих структур, головами місцевих рад, працівниками правоохоронних органів у містах Лисянці та Ватутіному.

(Закінчення на 2-й стор.).

Із Думи їдуть гості. У Києві прийняти готові

Плановано, що 28 вересня до Києва прибуде делегація Державної Думи Росії на чолі з її Головою Геннадієм Селезньовим.

На думку Надзвичайного і Повноважного Посла Російської Федерації в Україні Юрія Дубініна, «розвиток співробітництва Державної Думи Федеральних Зборів РФ та Верховної Ради України для стабільних, істинно дружніх відносин між Росією та Україною дуже важливий. Офіційний візит у Київ делегації Держдуми на чолі з її Головою Геннадієм Селезньовим має стати важливою віхою на цьому шляху».

(Закінчення на 10-й стор.).

Ціни, ціни...

5

М'яч круглий, проблеми гострі

12

Знак біди — немає чистої води

Сільські криниці, за статистикою, напувають ледве не половину населення держави. На жаль, якість води дедалі більше викликає тривогу в екологів. За даними УкрНДІ водогосподарсько-екологічних проблем, який провів вибіркове обстеження стану криниць у 16 областях, приблизно 80 % таких джерел мають воду з відхиленням від встановлених санітарних норм.

Зовсім непридатною для пиття (!) виявилася вода в обстежених криницях Донецької і Кіровоградської областей. У Рівненській, Херсонській і Сумській — приблизно половина. А ось на Вінниччині аж 90 %! Саме тут, до речі, зафіксовано сумний рекорд: в одній з криниць Мурованокуриловецького району наявність кишкових паличок у літрі води (цей показник спеціалісти називають коли-індекс) сягнула 2380 одиниць при нормі... 9.

Проблема якості криничної води, на думку спеціалістів, досягла критичної межі. Про що поінформовано навіть Президента.

(Закінчення на 7-й стор.).

P.S.

○ У Луганській області продовжують голодовку десять гірників, вимагаючи погасити заборгованість у зарплаті.

○ Сьогодні в столиці на майдані Незалежності та Хрещатику буде відзначатися День туризму.

○ Україна повертатиме борг Росії та Туркменистану за поставки газу минулих років у розмірі 1,8 млрд. грн. поставками товарів.

Армії цивільний контроль!

Сьогодні в Одесі розпочався щорічний дводенний семінар «Демократичний контроль над Збройними силами України». Це вже четвертий щорічний спільний діалог парламентаріїв Північноатлантичної Асамблеї (ПАА) із законодавчою та виконавчою владами України. Вчора делегація ПАА мала зустріч з представниками ВР. Перший заступник Голови Верховної Ради Адам Мартинюк ознайомив з нинішньою політичною ситуацією, назвав основні напрями роботи ВР, поділився проблемами.

Делегати прагнуть пізнати один одного краще, довести інформацію про ситуацію в Україні до відома всіх, підняти рівень довіри, знайти шляхи для демократичного контролю над армією,— так прокоментував мету зустрічі перший заступник голови Комітету ВР у закордонних справах і зв'язках з СНД Іван Заєць.

І знову про транспортування нафти

Президент України Леонід Кучма і перший віце-прем'єр Азербайджану, глава азербайджанської частини спільної комісії зі співробітництва Аббас Аббасов на зустрічі в Києві обговорили перспективи поглиблення економічного співробітництва, а також варіанти участі України в реалізації проекту транспортування каспійської нафти на Захід.

Як передає «Інтерфакс-Україна», під час переговорів з А. Аббасовим обговорювався планований на 8 жовтня візит в Україну азербайджанської делегації експертів, які ознайомляться з будівництвом Одеського термінала та нафтопроводу «Одеса—Броди».

Врожай-98

Викрутитися сьогодні, а завтра хай льон не росте?

Льонотреста ще на стелицях, а керівник Асоціації льонарів Житомирщини Володимир Семченко вже потерпає, чи буде чим засівати поле наступного року. Переживати за це доводилося й минулої зими.

Волокно з нового врожаю обіцяє бути непоганим, насіння також. Але льонарі побоюються, щоб його знову, як і раніше, не скупили за безцінь комерційні структури і не вивезли за кордон. Бо для більшості поліських господарств, економіка яких ледь тримається на плаву, жива копійка сьогодні значно важливіша за туманну перспективу.

Однак в асоціації льонарів не втрачають надії, що ситуація зміниться на краще. От тільки забрати б зараз у господарств насіння, довести до високих посівних кондицій і віддати КСП. Перед самою сівбою.

У номер

У Верховному суді України

Низку питань, пов'язаних з діяльністю судів, обговорено на пленумі Верховного суду України, що відбувся 25 вересня 1998 року в Києві.

Зокрема, затверджено новий склад Науково-консультативної ради при Верховному суді, розглянуто протести у цивільних і кримінальних справах.

Пленум також прийняв рішення про направлення до Конституційного суду України подання щодо конституційності окремих положень Закону України «Про Вищу раду юстиції». Ці положення, вважають судді, безпідставно розширюють повноваження Вищої ради юстиції і допускають можливість втручання в судову діяльність, вплив на суддів при виконанні ними своїх професійних обов'язків.

Прес-служба Верховного суду України.

Маховик імпічменту не зупинив і арешт

Всеукраїнське об'єднання «Громада» має намір і надалі збирати підписи за імпічмент Президентові України Леоніду Кучмі, незважаючи на арешт Миколи Сивульського. Як повідомив на прес-конференції народний депутат Олександр Турчинов, учора в Херсоні відбулося перше засідання організаторів збирання підписів, і протягом 1—2 місяців такі засідання пройдуть у всіх областях країни.

О. Турчинов розцінив арешт М. Сивульського як «чергову спробу знищити опозиційні сили» і заявив, що парламентська фракція «Громади» ініціюватиме розгляд цієї справи у ВР. Адвокат засудженого Валерій Яцюк стверджує, що Генпрокуратура не мала жодних підстав для арешту, і ця справа «тягне» хіба що на господарський спір між двома суб'єктами підприємництва — Укргазпрому і «Єдиних енергетичних систем України», повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Криза їх не лякає

Американська компанія «Шлюмберже Лімітед» має намір інвестувати в нафтогазовий комплекс України 450 млн. доларів США. Як повідомили в прес-службі Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», у Києві підписано угоду про залучення «Шлюмберже Лімітед» до пошукових робіт і розробки покладів вуглеводів в Україні. «Шлюмберже Лімітед» також налаштована надати сервісні послуги під час експлуатації нафтогазового обладнання та впровадження перспективних систем обліку споживання газу.

Президента компанії Юана Бреда прийняв Президент України Леонід Кучма. Як передає «Інтерфакс-Україна», обговорювалися перспективи розширення діяльності цієї компанії в Україні, зокрема — нові проекти нафтогазорозвідки, впровадження ефективних технологій контролю за використанням природного газу, підготовка кадрів для нафтогазової промисловості України.

По зарплату до Києва з мішками. Спальними

Профспілковий комітет Запорізької атомної станції проводить акцію протесту в зв'язку з невиплатою заробітної плати за червень—серпень нинішнього року та півтора місяця минулого. Тож сьогодні в Енергодарі відбудеться мітинг, а у понеділок, 28 вересня, атомники України візьмуть участь у пішому поході Києвом до Кабміну, повідомила голова профкому відокремленого підрозділу «Запорізька АЕС» Наталя Скорих.

В акції протесту в Києві, що може тривати й місяць, якщо владні структури не розпочнуть погашувати заборгованість у зарплаті, візьмуть участь по 80 представників трудових колективів усіх п'яти атомних станцій України. Енергодарці вже запаслися спальними мішками та наметами...

КАДРИ — ЦЕ НЕ ТРАВА, ЯКУ МОЖНА КОСИТИ

(Початок на 1-й стор.).

Охарактеризувавши ситуацію у парламенті та виклавши своє бачення відродження економіки України, а не просто виходу із кризи, про що не раз наголошувалося, Олександр Ткаченко, зокрема, сказав, що за чотири місяці роботи парламенту депутати не змогли поки що утворити більшості — 102 парламентарії представляють ідеологію приватної економіки, дві третини мають інші політичні погляди. Але як у народних обранців у них один обов'язок перед виборцями: покращити життя народу.

Така ситуація, сказав Олександр Ткаченко, примушує шукати нові форми роботи Верховної Ради, хоча він переконаний, що принаймні місяців за 6 парламентська більшість згуртується навколо президентської виборчої кампанії.

«Якщо зараз у Верховній Раді я не маю більшості, — зауважив Голова парламенту, — вірю, що коли така більшість буде сформована, вона мене підтримає».

Україна переживає складні часи, продовжував промовець. Тепер не час говорити про те, хто призвів її до регресу. На жаль, гроші приватизували одні, а виробництво — інші, або, як тепер дехто влучно висловлюється: одні приватизували Карла Маркса, інші — капітал. За вісім місяців обсяг виробництва в Україні продовжував скорочуватися, у тому числі і в Черкащині. Тим часом треба всім усвідомити, що лише село може виробляти продукції на 120—140 млрд. грн. у той час, як нині воно виробляє всього на 30 млрд. грн. Україну вважали у світі козирною державою, бо виробляла хліба на душу населення більше, ніж США або будь-яка країна Європи, поступаючись хіба що перед Канадою. Ми скотилися так далеко назад не без допомоги тих, хто хотів перетворити Україну на хутірську державу. Хміль минув. Приклад Мар'янівського свинокомплексу, де у важких умовах зуміли у 6 разів збільшити поголів'я, ще раз підтверджує: магістральний шлях нашого розвитку — великотоварне виробництво. Тільки великі колективні спеціалізовані господарства витягнуть село, а не хутори. В жодному разі не допустити того, щоб земля стала предметом купівлі і продажу та покласти край примусовому насадженню дрібнотоварного господарства на селі.

Дехто нагнітає обстановку, наголосив Олександр Ткаченко, що Голова ВР не йде в ногу з парламентом і грає у піддавки з Президентом.

«Коли я кажу про злагоду, то я не кажу про злагоду між мною і Президентом. Мені цього не треба. І призначав мене не Президент, а Верховна Рада».

Не треба порівнювати злагоду з панібратством. Багато депутатів наполягають на відставці уряду. Але слід дивитися на це реально. Якщо є така кандидатура і така команда, яка зможе розібратися з цією бідою, то до таких депутатів можна приєднатися. Але попереду зима. Додати до цього ще відставку уряду, потім неминучу боротьбу за міністерські портфелі, а кадри — це не трава, яку можна косити.

Об'єктивно і справедливо буде заслухати звіт уряду, який призначено на 12 жовтня, а тоді подивитися: чи треба його міняти в цілому, чи замінити окремих міністрів.

Олександр Ткаченко назвав недолугими постанови Кабміну, що стосуються підвищення акцизного збору з горілчаних виробів та вибивання податків до Пенсійного фонду з колективних сільгоспдарств. Що стосується указів Президента, то з 16 розглянутих Верховна Рада підтримала 6, решту — відправлено на доопрацювання або відхилено, тому розмови «про піддавки» Голови ВР з Президентом даремні.

Голова Верховної Ради сказав, що одним з головних напрямів роботи парламенту є напрацювання до Національної програми відродження економіки України, до чого залучено кращі уми народу і яка, на його думку, має бути розглянута парламентом не пізніше першого кварталу 1999 року.

Зусилля керівництво Верховної Ради має сконцентрувати і на вдосконаленні діяльності депутатської вертикалі — це 230 тисяч депутатів усіх рівнів, у тому числі 16 тисяч голів рад усіх рангів — могутня організаторська сила нашого суспільства.

«Про мене пишуть показують у різних ракурсах, — сказав Олександр Ткаченко, — але я завжди стояв на своєму і стою. Я не прагнув стати ні секретарем райкому, ні міністром. Життя так склалося. Проводячи свою лінію, я вірю, що мене підтримає парламент. Завдання бачу тільки у тому, щоб люди жили краще...»

Голова Верховної Ради зробив відповідні розпорядження для погашення заборгованості у зарплаті працівникам Ватутінської ТЕЦ.

У поїздці по Черкаській області разом з Олександром Ткаченком брали участь народні депутати Богдан Губський, Олексій Марченко, Сергій Павленко, Сергій Подобедов, голова Черкаської облради Володимир Лук'янець, начальник УВС області Олег Кочегаров та інші.

Лідія ТИТАРЕНКО, Анатолій КАРАСЕНКО.

Що побачимо на телеекрані завтра?

«Я розумію, що ідеї, закладені в Указі Президента «Про вдосконалення державного управління інформаційної сфери», і подальша їх реалізація мають певною мірою дискусійний характер». Про це відразу заявив міністр інформації Зіновій Кулик на прес-конференції, скликаній з приводу появи указу і перших відгуків на нього в засобах масової інформації.

На думку міністра, уже в преамбулі указу закладено пояснення, чим зумовлений такий крок. Турботою про «підвищення ефективності державної інформаційної політики, підтримки національних теле- і радіовиробників, друкованих засобів масової інформації, видавничої справи та поліграфії» — і нічим іншим. За умов обмеженого бюджетного фінансування створення державної акціонерної компанії, як вважає З. Кулик, — єдиний шлях, який дасть змогу «ще кілька наступних років зберегти пріоритет держави у формуванні її інформаційного простору».

Зіновій Кулик попросив журналістів не пов'язувати цю реорганізацію з наступними президентськими виборами, а також запевнив присутніх, що про жодну приватизацію «національного надбання держави» найближчими роками не може бути й мови. Водночас міністр не відкидає думки й про те, що постійне зменшення бюджетних коштів для потреб видавничо-поліграфічного комплексу й основних засобів створення і поширення телерадіопрограм робиться свідомо. Щоб довести це виробництво до банкрутства і за безцінь приватизувати. «Бо інакше цю бюджетну політику розцінити не можна», — додав З. Кулик.

На прес-конференції було заявлено, що надалі державне замовлення на інформаційний продукт строго визначатиметься надходженням бюджетних коштів. Скажімо, якщо фінансування державного телебачення буде «обрізано» в три з половиною рази від потрібного, як маємо тепер, то й реальне державне замовлення буде адекватно зменшено. Тобто, до 7—8 годин щодоби на двох державних каналах.

Тим часом Кабінет міністрів прийняв постанову про створення державної акціонерної компанії «Українське телебачення і радіомовлення» у формі відкритого акціонерного товариства і призначив головою правління компанії Миколу Княжицького — президента ЗАТ «Міжнародний медіа-центр «СТБ».

Роман ВАТРИЧ.

Риба шукає, де краще

Аджигольське ставкове господарство, за словами голови рибгосподарства «Чорноморець» В. Чечуліна, залишається єдиним рентабельним його підрозділом. Хоча і тут не без проблем. Через дорожнечу відмовилися від комбікормів, тому коропи ростуть без підгодовування, на природних харчах. Оскільки рибу нині вирощувати невигідно, тут роблять ставку на личинку коропа та її продаж іншим ставковим господарствам. У такий спосіб цього року «Чорноморець» реалізував 2 млн. 400 тис. личинок.

Однак на Аджиголі зариблюють і свій ставок, хоча і в менших масштабах: якщо раніше сюди пускали до 0,5 млн. мальків, то тепер 100—200 тис.

Фото Олександра КРЕМКА.

Ніна КАРПАЧОВА: «Народний правозахисник завжди в опозиції до влади»

Актуальне інтерв'ю

КРИМЧАНКА за походженням, юрист за фахом, правозахисник за покликанням, Ніна Карпачова належала до найактивніших депутатів Верховної Ради минулого скликання. Була заступником голови парламентського Комітету з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин. Автор чотирьох законів, прийнятих Верховною Радою. Заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, віце-президент Світового конгресу українських юристів.

За самовизначенням пані Карпачової, захист прав людини є не просто одним із напрямів її юридичної діяльності, а способом життя. Для неї права людини не абстрактне поняття, а конкретна допомога конкретній людині. Пошук справедливості закладений майже «на генному рівні»: його прищепили ще батьки-юристи.

Мабуть, цю «генетичну» особливість й оцінили її колишні колеги, обравши наприкінці минулої парламентської каденції Ніну Карпачову Уповноваженим Верховної Ради з прав людини. До речі, обрання омбудсмана — одна з найскладніших процедур у роботі вищого законодавчого органу. Якщо, наприклад, претендента на посаду Голови Верховної Ради може висунути навіть «окремо взятий депутат», кандидат на Уповноваженого повинен пройти справжнє «чистилище»: його кандидатуру має письмово підтримати не менш як третина парламенту, потім — «благословіння» профільного комітету, і тільки після цього відбувається таємне голосування бюлетенями під час сесійного засідання. Як відомо, Ніну Карпачову парламентарії підтримали абсолютною більшістю голосів — 276.

(З досьє «Голосу України»).

— Ніно Іванівно, процедурне «чистилище» для вас залишилося позаду. Де ви опинилися нині?

— Якщо ви натякаєте на «відчуття райської насолоди», то для неї немає підстав. Уповноважений Верховної Ради з прав людини, особливо за нинішніх умов, швидше приречений на «пекельні муки». Втім, для мене це не стало несподіванкою. Скажу відверто, боронила права людини на різних рівнях і до нинішньої посади. Навіть якби мене не обрали Уповноваженим, це не мало б принципово важливого значення для моєї життєвої позиції: я все одно займалася б цими проблемами. Для мене значно важливіше, що нарешті в Україні запроваджено інститут омбудсмана. Це безперечний крок уперед на шляху до правової держави.

Також дуже важлива і надзвичайно відповідальна ще одна новація: Уповноважений з прав людини має не тільки дотримуватися Конституції і чинного законодавства (зрештою, це обов'язок кожного громадянина), а й керуватися у своїй діяльності власною совістю і почуттям справедливості. Це єдина, між іншим, конституційна посадова особа, яка має таке право й обов'язок.

— Але, погодьтеся, навіть за цих чеснот Уповноважений, у даному разі ви, Ніна Карпачова, не може оголосити: «Ера справедливості почалася».

— Не можу... Омбудсман дає додаткову можливість громадянам захищати свої конституційні права через одну з конституційних структур держави.

— Наскільки великі ці можливості? Чи не ламається механізм їх реалізації в наших умовах?

— Передусім ця інституція створює додаткові можливості для позасудового захисту порушених прав, не підміняючи вже існуючі традиційні структури. Механізм же реалізації прав людини тільки створюється. Взагалі, на Другій всесвітній конференції з прав людини, яка відбулася в 1993 році у Відні, було чітко визначено: всі права людини є універсальні, неподільні, взаємозалежні і взаємопов'язані — громадянські, політичні, економічні, соціальні. Якщо раніше, за часів СРСР, домінував пріоритет соціально-економічних прав і менше звертали увагу на політичні права, то сьогодні започатковується статус прав і свобод людини в комплексі, причому центральним суб'єктом прав людини має бути людська особистість. Проблема в іншому — як продекларовані права впроваджувати у життя. Тому конституційний закон про Уповноваженого з прав людини — один з механізмів реалізації прав і свобод громадян у нашій державі.

— Це все зрозуміло, однак, чи не зведеться ваша діяльність до голосу волаючого в пустелі, коли державні структури продовжують працювати з традиційним «коефіцієнтом корисної дії», а нормальної судової системи, попри добрі наміри і розмови, так і не створено?

— Так, проблема ця існуватиме ще довго. Тому я готова до того, що в деяких підходах і намаганнях голос справді буде поодинокий. Але, попри це, Уповноважений з прав людини зобов'язаний будити совість нації. Робитиму це навіть тоді, коли не матиму підтримки і розуміння з деяких питань в державних структурах.

— Ось-ось, з приводу підтримки і розуміння... Дехто з ваших колишніх колег-депутатів стверджував: у найближчі 50 років для України неприйнятна інституція Уповноваженого, вона ефективно діє лише в умовах чіткого правового поля. Інакше — дискредитується саме поняття «захист прав людини». Ви можете спростувати це скептичне твердження?

— Немає чого і спростовувати. Для декого у нашій державі інституція Уповноваженого неприйнятна і після 50 років. Це нагадує мені «кібернетичні дискусії» минулих років, та й не тільки дискусії. Відчуваю спротив, що йде від деяких владних структур. Зрештою, він закономірна реакція на унікальний інститут Уповноваженого, адже він має право контролю за будь-якою посадовою особою, будь-якого рівня, навіть президента, у разі, якщо порушуються права і свободи людини.

А з приводу «передчасності» появи нового конституційного органу хочу сказати наступне: захищати права людини треба насамперед тоді, коли людина не здатна сама їх захищати та коли не діє чітке правове поле. Звичайно, Уповноважений не в змозі захистити абсолютно кожну людину, але якщо ми хочемо створити державу, де особистість має бути в центрі уваги, де повага до прав людини, справедливість, законність, недискримінація будуть пріоритетними — повинні навчити людину відстоювати свої права. Цей напрям є визначальним у моїй діяльності. Нині гілки влади практично тільки формуються. Це стосується і судової системи. Уповноважений має стежити, щоб «крона» не затінювала життя громадян.

Раніше особистість розглядалась як об'єкт. Наше завдання — перетворити її на дійовий суб'єкт, щоб людина не чекала, що хтось має здійснювати за неї її права. Уповноважений покликаний прищепити громадянам іншу правову свідомість. Звичайно, не самотужки: разом з вами, засобами масової інформації, законодавчою, виконавчою, судовою владою.

— Уповноважений з прав людини — також влада?

— Він більший за владу, бо контролює і можновладців.

— Очевидно, наш омбудсман не може бути класичним зразком, якщо сама Україна ще далека від класичної демократичної держави? У зв'язку з цим які національні особливості українського Уповноваженого?

— Ми органічно вмонтували закон про Уповноваженого в уже чинне правове поле, враховуючи найкращий досвід інших країн світу та спираючись на наші національні коріння. На мій погляд, ми пішли необхідним для України шляхом, запроваджуючи сильну модель Уповноваженого з прав людини, не підлаштовуючи її під певну особу. Так, як це зроблено в країнах зі сталою демократією. Для мене дуже показовий шведський досвід. Це і є класична модель. До речі, шведському інституті омбудсмана виповнюється вже 200 років. 1809 року омбудсман почав діяти там як противага свавіллю й необмеженій владі короля.

Важливо, що парламент України спочатку прийняв закон, а потім обрав Уповноваженого. Росіяни діяли навпаки. І це, як знаєте, далося взнаки. Дума на декілька років розкололась, як з приводу обрання омбудсмана, так і затвердження закону. Самі депутати-росіяни зазначали у розмовах, що обрання українського омбудсмана підштовхнуло їх до прискорення вирішення цього непростого питання.

Характерною ознакою Уповноваженого в Україні є право відкривати провадження у справі за власним розсудом і за інформацією ЗМІ. Тепер парламент прийматиме зміни до вже чинних законів, які вочевидь відстали від життя. Наприклад, відповідальність за невиконання вимог омбудсмана щодо здійснення його повноважень і функцій. Реальна практика переконує, що на цю посаду може балотуватися лише юрист, хоча, як пам'ятаєте, з цього приводу точилися тривалі дискусії.

— Сергій Ковальов полюбляв повторювати: «Абсолютна мораль несумісна з життям». Погодьтеся, не можна абстрагуватися від гіпотетичного побоювання: на Уповноваженого, особливо в умовах політичної конкуренції гілок влади, приховано чинитимуть тиск певні структури. У цьому контексті ви також вважаєте, що абсолютна мораль несумісна з життям?

— Рішуче з цим не погоджуюсь, навіть у «контексті». І мораль має бути сумісна з життям, і саме життя має бути моральним, і, взагалі, кредо Уповноваженого — дотримуватися моральних принципів в ім'я життя людини.

Я добре знайома з Сергієм Адамовичем і пригадую, що у нього є інший вислів: «Власти лгут сплошь и рядом».

— Тобто влада аморальна апріорі?

— Скажемо так: має рацію відомий російський правозахисник. Ті, хто приходить до влади, часто наче запрограмовані на аморальні вчинки, тому так важливо зробити владу етичною, моральною, з людським обличчям. Як це робитимемо — поговоримо трохи пізніше.

До речі, Сергій Ковальов не був омбудсманом у класичному розумінні його статусу. Його не обирав парламент, а призначив президент на посаду голови комісії з прав людини при президентові Росії. Його початок став логічним кінцем. Коли в Чечні він спробував зайняти власну позицію, яку завжди має займати народний правозахисник (а він завжди в опозиції до влади), і ця позиція різко розбіглася з офіційним курсом, його було в одну мить знято, тому що він за правовим статусом був «кишеньковим», президентським, а за позицією, думкою — омбудсманом. Ось у чому трагедія призначених, а не обраних парламентом омбудсманів.

— Ніно Іванівно, нас усетаки цікавить закладений у попередньому запитанні підтекст.

— Зрозуміла. Скажу відверто: маю силу і політичну волю, щоб ця інституція була справді незалежна, якою вона і має бути за Конституцією. Сподіваюсь, що нам вдасться витримати будь-який тиск в ім'я інтересів людини.

— Чи діють на практиці гарантії забезпечення діяльності Уповноваженого? З якими проблемами ви зіткнулися під час організаційної роботи, взагалі, наскільки ви фінансово незалежні?

— Скажу чесно. Фінансово-економічної незалежності ми ще не здобули: парламент на діяльність омбудсмана у грудні минулого року виділив у другому читанні п'ять мільйонів гривень, щоправда, в третьому читанні ця цифра зникла зовсім. Нині Рахункова палата має перевірити цей «цікавий сюжет». Уряд начебто виділяє на півроку 1,5 мільйона гривень. Але й «урізаних» грошей ми досі не одержали. Люди працюють без зарплати 6-й місяць, не маємо нормальних умов для роботи. На п'ять квадратних метрів — шість чоловік: більше, ніж у камерах деяких СІЗО, які я нещодавно відвідувала. В нас усього нині працюють 25 чоловік. Повинно бути втричі більше. Окрім того, маємо створити регіональні представництва. Одне слово, працювати дуже непросто. Але я філософськи ставлюся до всіх цих випробувань. Вони лише загартовують тих, хто справді самовіддано прийшов у цей інститут для захисту прав людини, а не для іншого.

— І ви гартуєтеся мовчки?

— Чому мовчки? Зверталася до Президента, Голови Верховної Ради, прем'єра. Ніхто не відмовляє, але й не допомагає реально. До речі, найбільшу підтримку, насамперед технічну, ми одержуємо від міжнародних структур.

— Чи скористалися ви за цей час своїм правом невідкладного прийому Президентом України?

— Відбулася перша робоча зустріч з Леонідом Даниловичем, де ми обговорили проблеми становлення інституту Уповноваженого з прав людини. Він з розумінням до них поставився. Я зверталася і до нинішніх депутатів з пропозицією про співпрацю, але, можливо, вони сприйняли це тільки як привітання їх з одержаними мандатами, тому дехто з них почав переадресовувати скарги від їхніх виборців до Уповноваженого, забувши при цьому не тільки норми закону про Уповноваженого, але і про статус народного депутата.

(Закінчення на 6-й стор.).

У номер

● *Луцьк*

Гарна закономірність — перемагати

Документальна телепередача «Я хочу іншої дороги», яку створила творча група працівників Волинської обласної держтелерадіокомпанії, здобула першу премію на Всеукраїнському телерадіофестивалі «Калинові острови» у Херсоні. Герої стрічки, де режисером і автором сценарію виступає тележурналістка Анастасія Пеценюк, — діти. Вони по-своєму розмірковують над добром і злом, усім тим, що їх оточує у цьому складному світі. До речі, вже три роки поспіль волинські телевізійники на всеукраїнських фестивалях завойовують перші місця.

● *Кіровоград*

Вимагають під землею зароблене

Більш як тиждень 160 урановидобувників шахт «Інгульської» міста Кіровограда та «Смолінської» Маловисківського району через тримісячну заборгованість у заробітній платі не піднімаються на поверхню з вибоїв шахт. А їхні дружини пікетують приміщення облдержадміністрації, повідомляє ДІНАУ.

● *Сімферополь*

Будемо з азовським газом!

У кримських нафтовиків — свято. Вперше з 1970 року на шельфі Азовського моря працівниками Державного акціонерного товариства «Чорноморнафтогаз» запалено факел на новому потужному газовому родовищі. За словами генерального директора «Чорноморнафтогазу» Миколи Ільницького, відкриття нового родовища з промисловим притоком газу в 100 тисяч кубометрів на добу дає надію на позитивний результат випробувальних робіт на вищому горизонті.

● *Миколаїв*

Кібела, Афродіта, Гермес...

Рідкісною знахідкою — мармуровою статуеткою богині материнської сили і родючості землі Кібели — поповнилася колекція витворів давньогрецьких скульпторів, знайдених під час розкопок античного міста Ольвія на березі Бузького лиману. Удача посміхнулася доктору історичних наук Ганні Русяєвій, яка відновила тут роботи після кількарічної перерви. Знайдену скульптуру датують III століттям до нашої ери. А керівник Ольвійської експедиції Інституту археології НАН України кандидат історичних наук Валентина Крапивіна нещодавно знайшла мармуровий постамент з посвятою тій самій Кібелі. Раніше тут були виявлені мармурова голівка Афродіти — богині кохання та вроди, скульптура Гермеса — бога торгівлі, прибутку, покровителя пастухів і мандрівників, ще чимало рідкісних витворів, що розкривають нові й нові сторінки древньої історії й культури.

Поправка

У статті народних депутатів України Н. Вітренко та В. Марченка «Соціалістична опозиція: суть і причини створення» («ГУ» 18 вересня 1998 року № 179) при перекладі з російськомовного оригіналу вкралася помилка. У 4-й колонці 5-му абзаці замість слів: «... захищає приватну власність громадян...» треба читати: «... захищає особисту власність громадян...».

Володимир ДУПАК, «Голос України»

«Прогулюються» голови городянам на радість

Обхід тижня

За роки перебування на посаді міського голови Олександра Головка стали майже звичними його піші «прогулянки» Запоріжжям. Не кажучи вже про об'їзди на автомобілі та автобусах, на які не забували запросити і журналістів. Після них обов'язково райадміністрації, міські відділи та управління отримували «на горіхи», а також конкретні завдання з усунення виявлених міським головою недоліків, взятих ним же під жорсткий контроль. Нині Олександр Степанович перебуває у відпустці...

Та, як стало відомо з офіційних джерел, піші «прогулянки» Запоріжжям започаткував (раніше про це ніде не згадувалося) і голова облдержадміністрації Володимир Куратченко. Побачені на території Жовтневого району міста недоліки — незаасфальтована після ремонту трамвайних колій дорога, у небезпечному для життя людей місці розташовано стихійний квітковий базар, неестетичний вигляд торговельних лотків, не вивозиться сміття під час ремонту кінотеатру «Комсомолець» — за словами в. о. міського голови Генріха Ліпського, вже ліквідовуються за розробленим графіком виконання зауважень. Г. Ліпський також закликав керівників міськвиконкому та райадміністрацій не звикати до дріб'язкових, на перший погляд, недоліків облаштування життя міста, а самим дбати про їх усунення, не чекати вказівок «згори».

Цікаво, чи збігатимуться маршрути обходів обох керівників після виходу Олександра Головка з відпустки? Втім, для жителів Запоріжжя користь буде за будь-якої відповіді — недоліків меншатиме...

Запорізька область.

«Механізм» тижня

У ту саму річку можна ступити двічі, тричі...

(Початок на 1-й стор.).

Віце-прем'єр Сергій Тигіпко, який відповідає в уряді за економічний блок, вирушить до Москви для погодження «бартерного» механізму.

Перефразуючи відомий вираз, що на безриб'ї і рак риба, можна сказати: за браком у країні достатньої кількості твердої валюти такою у розрахунках з Росією й Туркменистаном стануть уже вкотре українські товари — цукор, соняшникова олія і т. ін. Сильні ми й у надаванні певних послуг.

Нічого нового у рішенні уряду немає. Проголосивши жорсткий курс на антибартеризацію, Кабмін сам себе зрадив. Уже вкотре. Адже такого роду «розрахунки» ми проходили щороку. На жаль, не завжди вони були успішні. Траплялися і скандальчики. Адже недарма зазначив Прем'єр-міністр Валерій Пустовойтенко, що бартер — то живильне середовище для всіляких порушень і зловживань. І ми вже вкотре стаємо на ту саму стежину. Допоки? Невже ми приречені? Адже інші країни і народи виривалися з аналогічного зачарованого кола. А нас наче хто закляв. Чи то керівники у нас такі незугарні?..

Михайло ЛІВАНДОВСЬКИЙ, «Голос України»

Маршрутка нового покоління

Презентація тижня

Проблема швидкого і зручного перевезення пасажирів давно існує в Україні. Старі машини автопарків свій ресурс вичерпали і застаріли морально й технічно. Нового не передбачається за відсутності грошей. А відтак комфорт і безпека пасажирів залишають бажати кращого. Маршрутне таксі, яке з'явилося останніми роками, частково розв'язує цю проблему, але створює іншу, бо з кожним роком в Україні кількість машин зростає, а дороги не розширюються і не поліпшуються. Тому фірма «Автосвіт» разом з Львівським автобусобудівним заводом за останні три місяці розробили нову експериментальну модель автобуса малого класу ЛАЗ-А-071 на 24 посадочних місця, а загалом на 40 осіб. Попередні випробування показали, що він особливо вигідний для перевезення в міських умовах. Його ціна — 29 тисяч американських доларів, але коли стане на конвеєр, то передбачено знизити до 25.

Звичайно, машина ще «сира» і потребує доробок. Оскільки львів'яни взяли шасі від ЗІЛа, то через це в автобусі надмірна вібрація і чути шум двигуна. Тому на ЛАЗі тривають роботи із вдосконалення цієї моделі.

Двигун закуповуватимуть у Білорусі, пророблюють й інші варіанти, наприклад, співпрацю з «Івеко», а решту ходової частини планують замовляти на вітчизняних заводах, що знизить ціну і дасть робочі місця.

На презентації автобуса, яка відбулася в Києві, заступник генерального директора «Автосвіту» Андрій Костирьов повідомив, що до кінця року фірма замовила 100 таких машин, а наступного має отримати ще 300. Це дасть змогу поступово витіснити велику кількість маломістких «Газелей».

Цей проект зацікавив і Київську міську держадміністрацію. Олександр Омельченко сказав, що потреба Києва сьогодні в таких машинах — 1000 одиниць. Генеральний директор ЛАЗу Василь Трач додав, що модель, у перспективі, можна реалізовувати на ринках Східної Європи, Південної Америки та Азії.

Київ.

Георгій ВОРОТНЮК, «Голос України»

Бабусині пироги з мікрохвильової печі

Сюрпризи тижня

Одеситка Євгенія Іванівна Мамикіна завітала до корпункту «Голосу України» не одна. Воно й зрозуміло: з виграшем у редакційній лотереї для передплатників — мікрохвильовою піччю — самій не впоратися. Отож запросила на підмогу чоловіка. Ну, а онук уже так, заради інтересу, ув'язався. Всі троє замилувалися чудовим дизайном імпортної речі, роздивилися інструкцію та гарантійний паспорт, поцікавилися й ціною. Почувши, що коштує піч близько 400 гривень, Євгенія Іванівна аж охнула:

— Це ж треба! Передплатила газету за 24 гривні, а виграла таку дорогу річ! То ж редакції прямий збиток!

— Користуйтеся на здоров'я й ні про які збитки не хвилюйтеся. Нам допомогли одеські спонсори. Ті, хто нашу газету пошановує.

— Хто саме?

— Одеський коньячний завод, де директором Валентин Стремядін.

— Обов'язково передайте йому нашу велику вдячність.

Поки розмовляємо, милий онук уже й дверцята печі відчинив.

— Бабусю, а пироги в ній пекти можна?

— Авжеж.

— То коли мені спечеш?

— А ось тільки-но дістанемося додому...

Після публікації 28 липня списків наших читачів, які виграли цінні речі за підсумками передплати на друге півріччя 1998 року, пішли телефонні дзвінки до корпункту з Одещини і Миколаївщини. 36 шанувальникам «Голосу України» з цих областей випали цінні виграші.

Той самий Одеський коньячний завод надав для розіграшу ще цілу низку електропобутових приладів — пилососи, праски, чайники. Від Південно-Української атомної електростанції (генеральний директор Леонід Корчагін) ми одержали теплі вовняні ковдри. Акціонерне товариство «Одесхарчокомбінат» (голова правління Георгій Терзієв) надало набори натуральної розчинної кави.

Деякі з цих речей корпункт відправив передплатникам поштою. Дехто, аби отримати виграш, завітав до корпункту сам. Ну, а до декого довелося їхати власкорові газети. Справді, хіба міг, приміром, Юрій Орлянський з Казанки, що на Миколаївщині, дістатися до Одеси (а це близько 300 км), аби одержати електрочайник фірми «Ровента»? Не очікував, однак, передплатник, що чайник «сам до нього прийде». Тому тепло дякував за привезену до домівки річ, пообіцяв ніколи не розставатися з «Голосом України». Те саме випало почути від миколаївця Тимофія Дворянського, який виграв пилосос тієї ж марки. А Клавдія Барахта з Первомайська, якій дісталася вовняна ковдра, зізналася: «Ну ніяк не думала, що заради мого виграшу ви отаку далеку дорогу здолаєте».

Нічого надзвичайного, проте, у цьому немає. Корпункт газети в Одесі вважає своїм обов'язком, щоб усі, кому пощастило в лотереї, одержали призи вчасно. Нині накопичуємо цінні речі для тих, хто братиме участь у лотереї за підсумками передплати на 1999 рік. Уже маємо електропобутові прилади, білосніжні покривала на ліжка, натуральну розчинну каву тощо. Отож, спробуйте — і вигравайте!

Одеська — Миколаївська області.

Премія тижня

Віктор СКРИПНИК, «Голос України»

Сонцепоклонник збирає друзів

Лауреатом Всеукраїнської літературної премії імені М. Коцюбинського за 1998 рік стала відомий правозахисник, кандидат філологічних наук, племінниця письменника киянка Михайлина Коцюбинська. Вручення нагороди, заснованої торік Вінницькою облдержадміністрацією та місцевою письменницькою організацією, відбувалося в оселі, де народився і жив Сонцепоклонник. Сюди, до літературного музею-садиби, прийшли на чергові іменини майстра художнього слова чимало гостей. Вони взяли участь у літературному святі «Сонцепоклонник збирає друзів».

Не з порожніми руками переступив поріг музею літературознавець Дмитро Стус. Він подарував п'ятий, щойно виданий, том повного зібрання творів батька — Василя Стуса, життєва зоря якого, до речі, також зійшла на Вінниччині.

Вінниця.

Сергій ВЛАД, журналіст

Начувайтеся: прийде... спец!

Ціни тижня

СЕРЕД класичних економічних постулатів вирізняється одне неспростовне правило: товар завжди рухатиметься в тому напрямі, де за нього платитимуть більше. Незалежно від того, яким чином регулюються ціни в державі: кон'юнктурою попиту, директивами чиновництва чи політикою монополіста-виробника.

Це правило дуже добре ілюструє нинішню ситуацію на фінансовому і товарному ринках, де долар і гривня заплутали своїми курсовими значеннями торгівлю. Виробники продукції на експорт зупинили роботу через відсутність сировини і комплектуючих з Росії, які пропонують купувати лише за тверду валюту. Адже імпорт сьогодні — тільки за долари. Проте навіть якщо віднайдеш сировину і комплектуючі і продаси свій товар на зовнішньому ринку — половину валютної виручки зобов'яжуть продати за гривні, які зараз карколомно знецінюються. Можна, звісно, продати свій товар на внутрішньому ринку і одержати за нього гривні, але конвертувати їх у долари — немає змоги. От і вирішуй: або зупинити виробництво до кращих часів, залишаючи напризволяще державний бюджет, або вдаватися до спекулятивних тіньових оборудок, як це практикувалося у всі часи. Як не придушуй імпорт, а він все одно віднайде свого покупця, який або пропонуватиме бартерний відповідник, або готівковий долар. Для держави це — шлях до скорочення реального імпорту, бюджетних надходжень, засилля бартерних операцій і подальшого зростання цін. За спостереженнями деяких аналітиків, споживчі ціни на імпортні товари вже зросли на 40—50 відсотків. Через три-чотири виробничі цикли повзуча девальвація може поставити хрест на всьому експорті держави, виробники якого залишаться без оборотних коштів і валютної виручки не стане зовсім. Варто, мабуть, нагадати, що й без економічної кризи за перше півріччя, проти відповідального періоду минулого, український експорт скоротився більш як на 1 мільярд доларів. З огляду на це український уряд ухвалив низку пожежних заходів, серед яких найпікантнішим здається регулювання цін на соціально значимі групи товарів. Якщо до цього вони не регулювалися, то чим займалися десятки управлінь і департаментів з цінової політики при держадміністраціях?! Годі й казати про міністерства і відомства економічного блоку Кабінету міністрів. Антикризові заходи (55 пунктів!) бачили в очі далеко не всі народні депутати, але їх почали вже активно втілювати на місцях. Покладаючись на свій життєвий досвід, мер Києва Олександр Омельченко заходився «заморожувати» ціни на нафтопродукти, ринок яких справедливо вважали найменш монополізованим у країні. Наслідки не забарилися — кожна третя АЗС у місті поміняла свій графік роботи відповідно до кризового стану на фінансовому ринку. А заразом мер пообіцяв приструнити і хазяїв обмінних пунктів валюти, на що, власне, ніхто не відреагував, бо більшість з них вже давно перейшли на «тимчасове становище».

Дедалі більше спостерігачів схиляються до того, що Україні не уникнути більш глибокої девальвації гривні, ніж передбачає Нацбанк, а це означає подальше зростання цін на товари й послуги. Знаючи потяг нашої правлячої верхівки до простих рішень, можна чекати від неї повернення в недалеке минуле, коли правили бал тендерні комітети, спецімпортери, спецназ, спецекспортери, і в незабутні часи спецпайків, спецталонів і просто спеців більшовицького гарту.

Іван ГУДЗОВАТИЙ, «Голос України»

Контакти – це й контракти

Ярмарок тижня

Закарпаття — одна з найпрестижніших областей України для розвитку санаторно-туристичної індустрії. Розуміючи це, торік обласна держадміністрація започаткувала закарпатський міжнародний туристичний ярмарок «Турконтакт». Цього тижня (з 25 по 27 вересня) він проходить удруге в Ужгороді. Начальник управління облдержадміністрації з курортів і туризму Іван Олексик розповідає:

— Торік у ярмарку взяло участь 65 фірм з України, Польщі, Угорщини, Словаччини, Росії, Німеччини, Румунії, його відвідало близько 4 тисяч фахівців з туризму. Нині очікуємо ділових людей навіть з інших континентів.

Учасники ярмарку «Турконтакт-98» можуть представити свої пропозиції, вивчити перспективи ринку збуту спортивно-туристичного спорядження, ознайомитися з пропозиціями та діяльністю конкурентів й обмінятися досвідом, налагодити корисні ділові контакти й укласти угоди та контракти. Заплановано презентації, прес-конференція, науково-практична конференція, обласна виставка-продаж робіт народних умільців, реалізація турпутівок та концерти художніх колективів.

У підготовці ярмарку взяли участь турфірми обласного підприємства «Закарпаттурист», здатного прийняти майже дві тисячі любителів мандрівок.

Ужгород.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, Віталій ЖЕЖЕРА, «Голос України»

Львівському роду нема переводу

Імпреза тижня

День міста Львова надихнув громаду на сто розмаїтих заходів. Серед них були не лише святкові розваги, а й передусім імпрези, що покликані створити імідж Львова як туристично-культурного центру. Батьки міста —міський голова і голови райдержадміністрацій запросили журналістів на прогулянку, і ті визначили кращі (і гірші) вулиці, район, будинок. А ще було пошановано у різних номінаціях і окремих львів'ян, і інституції. Зокрема, львів'янкою року визнано Ларису Крушельницьку, директора бібліотеки НАН України ім. В. Стефаника. Львів'янин року — композитор Мирослав Скорик. Краща естрадна група — «Пікардійська терція».

Кращий відреставрований будинок — приміщення банку «Львів». 43 номінації охопили майже всі аспекти життєдіяльності міста. У номінації «Львівському роду нема переводу» перемогла родина Старосольських. Володимир Старосольський, який народився 120 років тому, — відомий учений, політичний діяч. Троє його дітей також працювали для блага міста. Нині подарунок від міського голови отримала онука В. Старосольського. Звання «Почесний громадянин Львова» присвоєно доктору теології зі Швейцарії Робертові Готцу, який створив у себе на батьківщині добродійний фонд «Допомога Західній Україні».

Львів.

Роман ВАТРИЧ, журналіст

Знову осінь мандрівкою пахне

Коментар тижня

АВТІМ, чому лише осінь. Добра мандрівка, коли маєш змогу пізнати світ далекий чи близький, приємна будь-якої пори року. Мабуть, саме тому майже половина населення в найрозвинутіших країнах бодай раз щороку вибирається у мандрівку.

Популярний туризм і в Україні. Мало того, кількість людей, які виявляють бажання ознайомитися з нашою історією та культурою, з нашими архітектурними пам'ятками й природною красою, зростає. І торік кількість іноземців, які відвідали нашу країну, сягнула майже дев'ять мільйонів. Багато з них, по суті, відкрили для себе Україну, яку зазвичай обивателі нерідко й досі плутають з Росією. Чи сприймає, як одне ціле. Та й декілька мільйонів наших співвітчизників торік побували з туристичною метою за кордоном. Правда, одні «екскурсували» здебільшого по дешевих магазинчиках і базарах, де підбирали підходящий товар. Але багато хто справді милувався єгипетськими пірамідами, ніжився під південним сонцем на пляжах Кіпру чи Іспанії, де, хоч як це дивно, нерідко відпочинок обходиться дешевше, ніж у Криму.

Торік Україна стала дійсним членом впливової Всесвітньої туристичної організації (WTO): це для нашої вітчизняної туристичної індустрії доволі важлива подія. По-перше, як вважає голова Держкомітету з туризму Валерій Цибух, зростає авторитет нашої країни у світовій туристичній спільноті. По-друге, відкрито нові можливості для налагодження взаємовигідної співпраці як із самою WTO, так і з країнами — її учасницями. На всіх рівнях: двосторонніх, багатосторонніх і регіональних. По-третє, ми отримали міжнародну правову і нормативну базу в галузі туризму. Щодо стандартів сертифікації, ведення статистики, захисту й безпеки туристів... По-четверте, можемо тепер отримувати допомогу від WTO у процесі підготовки та перепідготовки кадрів для туристичної індустрії. Зрештою, маємо змогу брати участь у засіданні асамблеї WTO, що збирає майже чотири тисячі учасників. Як і заробити непогані гроші, що є також істотним плюсом.

На думку фахівців — і це було підтверджено недавно на III Всеукраїнській науковій конференції «Туризм в Україні: економіка та культура» — виробництво туристичного товару, туристичні послуги потрібні насамперед тим країнам, які стають на шлях економічного розвитку. Адже вони мають дешеву робочу силу, відносно низькі ціни на продукти харчування, а також можуть пропонувати на місці більшість туристичних послуг з мінімальними потребами імпорту. Така ситуація спрощує цим країнам конкуренцію на міжнародному туристичному ринкові. Саме в такий спосіб досягли значних успіхів у розвиткові туризму Греція, Туреччина, Іспанія, Єгипет та інші країни.

Україна має величезний потенціал для розвитку туристичної галузі. Древня історія, збережена в пам'ятках архітектури, морські узбережжя, гірські краєвиди, розвинута мережа сполучень — усе це дедалі більше приваблює іноземних туристів. Сьогодні туристичною діяльністю в нашій країні займається понад півтори тисячі підприємств, де працює майже сто тисяч осіб. Для обслуговування туристичних потоків задіяно понад три тисячі лікувально-оздоровчих закладів, майже півтори тисячі готелів, мотелів, кемпінгів різних форм власності. Інша річ, що здебільшого вони не відповідають сучасним міжнародним стандартам і потребують інвестиційних надходжень. А визначальним фактором для залучення туристів є, безперечно, рівень сервісу, який їм пропонують.

Для подальшого розвитку туризму, для того, щоб він справді став пріоритетним напрямом у повсякденних устремліннях нашої країни, конче треба створити гнучку систему оподаткування туристичних послуг, як то вже давно роблять у світі. Бо сьогодні з кожної туристичної гривні лише 35—40 копійок іде на обслуговування туриста, решту — забирає держава у вигляді різних податків. Звісно, за таких умов говорити про істотне зміцнення матеріальної бази туристичних об'єктів не доводиться. Не течуть крани у душових кімнатах, відремонтовано замки у дверях — і то вже добре.

Очевидно, треба істотно зменшити вартість в'їзної візи для іноземних туристів. Тепер вона коштує 120 американських доларів. А для того, аби в'їхати, скажімо, у сусідню з нами Туреччину — треба заплатити лише 10 доларів.

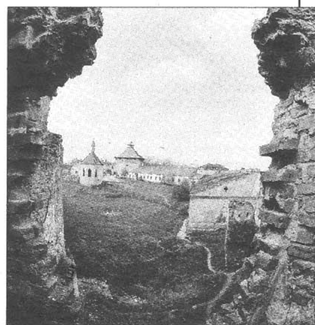

Отож і не дивно, що досі у нас домінує виїзний туризм. За даними Держкомкордону, торік він становив 73 відсотки. Кількість наших співвітчизників, охоплених внутрішнім туризмом, протягом останніх років значно зменшилася. Лише вісім зі ста мешканців України побували торік у турах по рідному краю.

З нинішньої осені наша країна щороку відзначатиме День туризму — 27 вересня. Поза всяким сумнівом, це позитивно вплине на імідж цієї вкрай важливої економічної та соціальної сфери нашого життя. Бо так хочеться, щоб наші співвітчизники їздили з туристичними путівками за кордон не для того, аби заробити якусь копійчину, а відпочити, побачити світ, набратися сил і приємних вражень, знайти нових друзів.

Бо саме заради цього людство й придумало туризм.

Ніна КАРПАЧОВА: «Народний правозахисник завжди в опозиції до влади»

(Початок на 3-й стор.).

— Чи не виникло бажання «у разі необхідності представити Верховній Раді спеціальну доповідь з окремих питань додержання в Україні прав і свобод людини і громадянина»?

— Так, Уповноважений має право на такі спеціальні доповіді, крім щорічної. Зі щорічною поки що не кваплюся: занадто мало минуло часу. Але із спеціальними — вже нині є необхідність виступу перед народними обранцями. Невідкладних проблем з прав людини багато. Наприклад, проблема торгівлі дітьми і жінками. Запобігання цього жахливого явища, у моєму розумінні, — складова частина національної безпеки. Наступне. Як стало мені відомо, майже 130 кораблів з українськими екіпажами незахищені, залишені владою напризволяще в іноземних портах. Дехто кілька місяців, а дехто й кілька років не може повернутися на Батьківщину. Нині переймаємося долею екіпажів наших суден «Дюбай Валюр», що було затримано в Нігерії, а також розстріляного «Глобул Скай» у Єгипті. Звичайно, я не можу вирішити ці питання одноосібно. Прагну співпрацювати з владними структурами. Повернення 23 моряків з 27 з Нігерії тому підтвердження. На жаль, ця «співпраця» часто має односторонній зв'язок. До мене щодня телефонують і приходять родини цих моряків, матері, дружини, сестри, кажуть, Уповноважений — їхня остання надія. Ми допомагаємо всім, чим можливо, навіть коли немає грошей, через радіозв'язок підтримуємо моральний дух українських «бранців», підключаємо владні структури в Україні та міжнародні організації різного рівня.

— Ви можете розповісти про свої найяскравіші враження за час роботи на посаді Уповноваженого. Як реагують люди на вашу інституцію, скільки за цей час надійшло звернень, про що вони?

— За п'ять місяців роботи надійшло понад чотири тисячі звернень. Дуже цікава еволюція їхнього змісту. Спочатку — майже суцільні скарги на невирішення соціальних питань. Нині звернення в основному присвячені порушенням прав людини правоохоронними органами або можновладцями, багато скарг на несправедливість судових рішень, на порушення норм утримання затриманих.

До речі, подає надію, що 90 відсотків реагувань на мої звернення мають позитивний результат.

Щодня до нас звертаються приблизно 50-70 чоловік з особистих питань. Через брак приміщення виникають серйозні проблеми.

Є багато людей, які просять захистити права інших. Я дуже вдячна нашим громадянам, котрі поставилися відповідально до діяльності Уповноваженого. Вони відчувають свою причетність до великої справи, до становлення зовсім нової для всіх конституційної інституції. Це надихає.

— На прес-конференції з приводу ратифікації Європейської конвенції з прав людини ви назвали цю подію «вибухом для тих органів, де чиниться правове свавілля». Чому не чути відлуння вибуху?

— Ще почуєте. Ратифікована конвенція набрала чинності для України і діє щодо неї, але не діє поки що на терені держави, бо, за Конституцією, тільки після того, як міжнародні договори буде оприлюднено в офіційних виданнях, вони стають частиною нашого законодавства. Досі було «узаконено» лише закон про ратифікацію, а сам текст Конвенції ще не оприлюднено тими, хто має це робити за Законом «Про міжнародні договори». Тому Уповноважений зініціював цей процес і ближчим часом у «Голосі України» відбудеться оприлюднення офіційного тексту Європейської конвенції з протоколами.

До речі, на сьогодні від українських громадян надійшло понад 800 письмових звернень до Європейського суду з прав людини. На думку суддів цього органу, наступний рік буде «роком України» за кількістю звернень до європейського правосуддя.

— Не дуже оптимістична подія... Що може зробити Страсбург, що можете зробити ви в умовах загальної невиплати заробітної плати, що, між іншим, є порушенням прав людини?

— Питання хронічної невиплати заробітної плати, пенсій громадянам України має розглядатися через правові механізми не Конвенції з прав людини, а Європейської Соціальної хартії. Парламент невдовзі має ратифіковувати цей документ. Там є свій механізм захисту соціально-економічних прав. Але влада кожної держави має передовсім знаходити національні механізми вирішення таких питань.

— Як ви вважаєте, чи не суперечить статті 5 Європейської конвенції «національний механізм» уряду з вибивання боргів у державний бюджет і Пенсійний фонд?

— Так, з невиплатою склалася ганебна ситуація. Тут різні важелі впливу можуть бути задіяні. А щодо скривджених керівників підприємств-боржників, поки що ніхто з них не звертався до нас зі скаргою на порушення їхніх прав. Можливо, не вважають, що вони утиснені? А може, інші причини...

Колись Шіллер сказав: «Світом править свавілля, справедливість тільки на сцені». Прагнемо і робитимемо все для того, щоб цією сценою стала вся наша держава. Повірте, це не ефектні слова «під завісу». На «антракт» у утвердженні прав людини в нашій державі часу не відведено.

Інтерв'ю вели
Людмила КОХАНЕЦЬ,
Юлія ШЕЙКО.

P. S. Коли матеріал було підготовлено до друку, стало відомо, що Кабінет міністрів прийняв постанову про фінансування Уповноваженого та його апарату. Виділено аж 1,5 мільйона гривень. Хоча ці кошти мали бути використані ще в квітні.

Григорій ГРИНЬ, «Голос України»

Він мріяв літати

Його перший політ став останнім у житті: злочинці скинули десятилітнього Дмитрика Панченка з даху дев'ятиповерхового будинку

Він не кричав, не кликав на допомогу, бо, можливо, так до кінця і не зрозумів, що може статися з ним уночі на даху дев'ятиповерхового будинку. Десятилітній Дмитрик лише тихенько плакав і повторював, як клятву, що нікому ніколи не розповість про побачене. А вершителі його долі нервово курили, обговорюючи варіанти, як примусити дитину дотримати слова. Врешті підвели до самого краю, один узяв за руки, другий за ноги, розгойдали і на рахунок «три-чотири» кинули вниз.. Пролунав глухий удар...

Тіло виявили майже одразу, хоча й випадково. Близько 23-ї години хтось із мешканців будинку по вулиці Добровольського, 37 у м. Комсомольську натрапив на ще теплого, але без ознак життя хлопчика. Він лежав метрів за чотири від стіни, вбік від балконів. «Швидка» вже нічим не могла допомогти, а міліцію ця обставина насторожила одразу — підозра на падіння через необережність відпала.

— Розпізнати тіло вдалося досить швидко, —розповідає начальник міськвідділу внутрішніх справ Леонід Тютюнник. — Дмитрик Панченко, 1987 року народження, жив на четвертому поверсі цього самого будинку разом із матір'ю. Піднявшись туди, побачили зламані двері в квартиру, розкидані речі. Все свідчило про пограбування. Не було на місці й хазяйки і це викликало додаткове занепокоєння. Спершу. Згодом з'ясувалося, що турбувалися даремно: з'явилася жива і здорова. Втім, не буду про неї — її й так покарала доля. Хоча були б ми торік настирливішими в позбавленні її материнських прав — усе могло б скластися інакше. Принаймні для дитини...

Версію про навмисне вбивство стали відпрацьовувати як головну. Як очевидне вимальовувалося й те, що воно пов'язане із квартирним грабежем. Очевидно, Дмитрик став мимохіть його свідком, а «домушники» йдуть «на мокруху» тільки за виняткових обставин, коли їх застукують на гарячому. Дев'ятиповерхівку блокували, злочинців стали шукати тут же — на місці. До того були причини: ніхто на лавочках біля під'їзду не помітив підозрілих незнайомців із сумками — раз, і, по-друге, сам будинок, гуртожиток-малосімейка, має в місті недобру славу як пристанище для «кримінальних елементів». Тільки цього року в ньому було скоєно два десятки тяжких злочинів, у тому числі 8 убивств.

«Зачистку» міліція провела грамотно і в одній із квартир, на дев'ятому поверсі, затримали підозрілих, як пізніше виявилося, саме тих, кого шукали. Троє чоловіків, підліток і дві жінки справляли бучне застілля. У кутку лежали відеоапаратура, одяг, інші домашні речі з квартири на четвертому поверсі. Першим почав «колотися» найменший, за ним давали свідчення і його старші дружки. Спершу з посмішкою (!), далі вже було не до сміху.

П'яна гулянка на дев'ятому поверсі того дня почалася з обіду. Кавалери — 25-річний Володимир і 23-річний Микола — мало зважали на своїх «прекрасних» дам, думали більше про горілку. Проте випивка закінчилася швидко, а в кишенях обох гуляв вітер. Нагодилися ще двоє юних приятелів — 18-річний Роман та 14-річний Георгій — та де в «молококососів» гроші? На вечір визріла ідея «виставити» квартиру сусідки знизу — найменший приятелював з її сином Дмитриком і знав, що його мати додому повертається нерано, а сам він подовгу гуляє з однолітками у дворі.

Потрібний інструмент був під руками (слідство зараз доводить, що це для підозрюваних не перша крадіжка) і старші з компанії виламали двері без проблем. Менші стояли на «шухері». Награбоване виносили в два заходи. На тому думали й зупинитися, але хтось ще згадав, що бачив у тумбочці відеокасети. Пішли по них. І тут, на свою біду, повернувся з вулиці Дмитрик.

Його не били, але погрожували смертю. Довго обговорювали, що робити: «засвітить» перед матір'ю, комусь обмовиться — друзям чи сусідам, а ті — в міліцію. Мабуть, на дитячу уяву справила враження вигадана легенда: мовляв, випадково виявили, що двері квартири відчинені й тому вирішили перенести речі у надійне місце, на дев'ятий поверх. Володимир, господар квартири, разом з Миколою запропонував піти подивитися, чи все ціле. Дмитрика повели на дах. Хлопчик не дуже й пручався — зляканий, слабкий, що він міг вдіяти проти дорослих? Лише коротка мить і його, славного і веселого навіть у цьому жахливому будинку, не стало. Ціною життя дитини стали кілька викрадених речей.

Пізніше, вже у слідчому ізоляторі, наймолодший з компанії грабіжників — Георгій зізнається, що саме в ту мить, коли його дорослі дружки скинули Дмитрика з даху, він стояв на балконі батьківської квартири в цьому самому будинку і все зрозумів. Побіг на дев'ятий поверх у квартиру Володимира дізнатися, що трапилося, коли дізнався — від страху забився в туалетній кімнаті під ванну (!) так, що міліція його звідти ледве витягла. Убивці кілька разів бігали вниз і, переконавшись, що тіло бездиханне, повернулися до подруг і залишків горілки. Ввімкнули вкрадений магнітофон, стали налаштовувати вкрадений відик...

Триває слідство, підсудним інкримінуються кілька статей Карного кодексу, в тім числі головна по справі — 93. «Розстрільна». Хоча доки суд та діло, все може змінитися — статтю відмінять, бо треба виконувати чиїсь зобов'язання перед європейською спільнотою. Не думаю, що до того часу (а тим паче від того) щось зміниться в країні і тим більше у будинку № 37 по вулиці Добровольського в Комсомольську. Бо якраз переступивши поріг його парадного входу, починаєш думати, що потрапив на край цивілізації. Підсвідомо виникають асоціації не лише з містом, в якому на сто відсотків «зеків» припадає сто відсотків «алкашів» (колишня комсомольсько-молодіжна будова, читай — полтавський БАМ), а й з усією країною. Найстрашніше те, що сьогодні доля однієї-єдиної, навіть дорослої, людини в суспільстві (що вже там казати про дітей) нікого не хвилює. Нас змушують звикати до думки, що крадіжки, розбої і навіть убивства — не дивина. І якщо комусь здається, що я в чомусь згущую фарби, зверніться до статистики — і все стане ясно. Тому найпростіше шукати пояснення в економічній кризі, а відтак, в розгулі кримінальних елементів, які буцімто на цьому грунті найкраще проростають. Та першопричина, здається, не в горілці, цінних речах, грошах. Коли «їде дах» по всій країні — від «верхів» до «низів» чи навпаки, важко або й неможливо шукати ліки для зцілення від недуги. Та й який може бути рецепт, якщо порушена психіка у всьому суспільстві?..

Дмитрик, можливо, став би хорошим робітником, учителем, лікарем. Хоч кажуть, він мріяв бути льотчиком...

Полтавська область.

Знак біди — немає чистої води

(Початок на 1-й стор.).

Зовсім непридатною для пиття (!) виявилася вода в обстежених криницях Донецької і Кіровоградської областей. У Рівненській, Херсонській і Сумській — приблизно половина. А ось на Вінниччині аж 90 %! Саме тут, до речі, зафіксовано сумний рекорд: в одній з криниць Мурованокуриловецького району наявність кишкових паличок у літрі води (цей показник спеціалісти називають коли-індекс) сягнула 2380 одиниць при нормі... 9.

Проблема якості криничної води, на думку спеціалістів, досягла критичної межі. Про що поінформовано навіть Президента.

На Вінниччині близько ста тисяч криниць. Третина з них є джерелами громадського користування. Насправді — нічийними. Тепер у них з'явився господар в особі сільських комунальників.

Микола Парчевський, начальник облсількомунгоспу, так розповідає про нову справу: «По-перше, і це найголовніше, люди матимуть чисту воду. По-друге, і це тепер дуже важливо, у комунгоспівців з'явиться додаткова робота. Та ще й з далекою перспективою».

За словами Парчевського, існує один досить простий спосіб визначення якості криничної води. «Я, — каже, Микола Миколайович, — запитую, скільки разів протягом року чистилося джерело? Якщо, скажімо, двічі, сумніву нема: така вода безпечна».

На жаль, таких джерел, за даними обласної санепідемстанції, дуже мало. Більшість криниць замулюється роками. Не доходять до цього у людей руки. Пішла у минуле гарна традиція колективної очистки криниць. Їх, до слова кажучи, стало значно більше: є села, де що не подвір'я — криниця. Зрештою, люди заспокоюють себе, мовляв, якщо вода кринична — то вже якісна. Фахівці переконують в іншому: у намулі шкідливих речовин збирається стільки, що за ними можна вивчати таблицю Менделєєва.

Дістатися криничного дна без спеціального обладнання, вважає співрозмовник, непросто. «Ми ставимо за мету, — продовжує М. Парчевський, — створити в кожному районі спеціалізовані ланки. У восьми районах вони уже працюють».

У Мурованих Курилівцях у такому підрозділі, як мені сказали, працюють п'ятеро. Крім ланкового Василя Петельчука, до його складу входять Віталій Шевчук, Ігор Гелетюк, Павло Семенюк. А хто п'ятий? Хлопці на це лише загадково усміхаються. Ланковий пояснює: «П'ятим членом колективу ми вважаємо ось цей унікальний прилад. Без нього, повірте, як без рук».

На перший погляд, йдеться про дрібничку — шведський насос. Придбаний він коштом облсількомунгоспу. Такими самими насосами, до речі, забезпечені всі вісім ланок. Він, кажуть хлопці, дуже зручний у роботі. Вже хоча б тому, що його можна вмикати у звичайну побутову розетку. По-друге, продуктивний: не забивається ні піском, ні намулом. Воду відкачує так, що дно видно. Є криниці, де без такого помічника нічого робити.

— Коли відкачували воду з однієї з них, — згадує В. Петельчук, — довго не могли зрозуміти, в чому річ: криниця неглибока, а воду вибрати не можемо. З'ясувалося, розташована вона на самісінькому струмку. Отож більше десяти раз довелося повторювати відкачування. Вручну так ніхто не зробив би...

Поки хлопці Петельчука гріли чуби біля цієї криниці, підійшла бабуся. Роздивилася, що до чого, а тоді каже: «Оце живу поруч з 1942 року. То тільки вам, хлопці, вдалося вибрати воду. Іншим не під силу. Тому ніхто не брався за роботу. За весь цей час ви другі, хто чистить нашу криницю».

А в бабусі, з'ясувалося, за плечима вже буде 83 роки. Чи пам'ятає, хто копав криницю? Де там!... Якщо цього не знав навіть її дід, а він теж дожив до таких років, то що даремно голову ламати.

— Таким ось древнім криницям, — знову веде розмову М. Парчевський, — як на мене, пам'ятники треба ставити. Пам'ятники чи ні, а паспорти наші криниці повинні були б мати. Це своєрідні архітектурні споруди, і копали їх та облаштовували неабиякі спеціалісти...

Ще більше клопоту завдала криниця в самому райцентрі. Її так занедбали (сказано ж — громадська), що навіть частково засипали сміттям і землею. Тиждень добиралася ланка Петельчука до її дна. А потім, коли отримали результати аналізів з районної санепідемстанції, Петельчуку, після ознайомлення з ними, довелося повторити традиційне в таких випадках: «Наша пісня гарна й нова, починаймо її знову». Так, до речі, з кожним джерелом: за найменших відхилень якості води від встановлених норм його повторно очищають.

Силами цього невеликого підрозділу в районі вже очищено більш як 60 криниць. Здебільшого громадських. «Люди нас теж запрошували б з радістю, — каже В. Петельчук, — але більшість не мають коштів». За роботу ланка бере в середньому 50 гривень. Такі самі розцінки і в інших районах. У Хмельницькому, скажімо, уже очищено 150 криниць. Тут, за словами М. Парчевського, особливий інтерес до важливої справи виявляють сільські ради. Колективні сільгосппідприємства частково оплачують роботи за очищення криниць на подвір'ях селян.

Працюють також ланки комунальників у Тульчинському, Жмеринському, Немирівському районах, де розчистили більш як 500 сільських криниць. А в решті районів? «Хоч як прикро, — каже на завершення М. Парчевський, — нас не дуже поспішають підтримувати. Господарі сіл в особі органів місцевого самоврядування чомусь неохоче беруться за холодну воду...»

Віктор СКРИПНИК.
Вінницька область.

Анатолій КАРАСЕНКО, «Голос України»

Фейлетон

Міністр не уболівальник і пива не п'є

НАДІЯ вельми солідної державної установи Коля Побігай перший раз у житті виїжджав у відрядження. Причому на цілих десять днів. Та ще й до Одеси, до моря. Але Колю менш за все цікавило море. Як затятий уболівальник, він страшенно переживав, чи матиме у готелі телевізор. Починалися відбіркові європейські футбольні матчі, а Коля буквально молився на київське «Динамо».

Першого дня у відрядженні (а Колі доручили вивчати досвід самоврядування в Одеській мерії) юний чиновник повертався з роботи до готелю щасливою людиною. У номері на нього чекав телевізор, правда, не «Соні», а старенький чорно-білий «Електрон». Зате у кутку кімнати стояв ще й холодильник «Саратов». І хоча «Саратов» був такого самого пенсійного віку, як і «Електрон», і вночі Коля щоразу підскакував, коли він вмикався і вимикався, все одно молодий державотворець радів, як дитя. Умитий і свіженький, Коля умостився перед «Електроном», відкоркував пляшку з пивом, яку він купив по дорозі, і, дивлячись, як динамівці на своєму полі «роздягають» футбольних грандів з Уельсу, почав ловити божественний кайф.

Колю виховали старанним і дисциплінованим. Шість гривень добових він розподілив так: 1 грн. — на сніданок, куди входило закип'ятити у скляній півлітровій банці з допомогою кип'ятильника чай і з'їсти півбатона з маслом. Півбатона він нарізав на 8 тоненьких скибочок і ще тонше мастив їх маслом. 3 грн. йшло на обід у меріївській їдальні та 2 грн. на вечерю — доїсти півбатона з ковбасою, яку Коля, як і масло, через день купував по 200 грамів у гастрономі.

Що стосується пива, цієї маленької слабкості, то Коля з дому мав «заначку» 15 грн. і також розподілив її суворо по днях.

Таким чином на десятий день відрядження, посмоктуючи пиво та ловлячи черговий кайф перед телевізором від двобою динамівців з тернопільською «Нивою», Коля із задоволенням констатував, що він чудово вклався у 60 грн. добових, які йому виписали.

Отож, коли Коля повернувся до рідної установи, переповнений враженнями від одеського самоврядування, та сів звітувати за відрядження перед бухгалтером Аліною Пишною, пані Аліна мимоволі замилувалася юнаком. Все у нього було тютелька в тютельку: квиточки на поїзд, квитанції за прожиття в готелі, за телефонні розмови з шефом, навіть 20 закомпостованих трамвайних талончиків на проїзд від готелю до мерії — туди й назад. Відтак пані Аліні здалося, що сидить перед нею не Коля Побігай, а щонайменше граф Сергій Юлійович Вітте, знаменитий рятівник в кризових ситуаціях.

Ще раз ретельно перевіривши авансовий звіт та похваливши Колю за винятковi старанність і точність, пані Аліна сказала:

— Шкода, але доведеться з вас, пане Миколо, 20 грн. вирахувати...

У пана Миколи чи то від того, що його паном назвали вперше, чи від несподіванки на мить одібрало мову.

— Даруйте, пані Аліно, а то за що?

— Читайте.

Коля Побігай почав читати вголос:

— Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон. Пункт 1.6. «Підприємство за наявності підтвердних документів (в оригіналі) відшкодовує витрати відрядженим працівникам на наймання жилого приміщення у розмірі фактичних витрат з урахуванням побутових послуг (прання, чистка, лагодження та прасування одягу), за користування холодильником, телевізором. Це не поширюється на державних службовців і працівників підприємств, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок державних коштів».

— То нам хіба у хліві жити? — зопалу вигукнув Коля Побігай.

— Фу, яке погане слово ви вжили, пане Миколо, —зауважила бухгалтер. — Чому в сарайчику? Як роз'яснюється у розділі 2-му пункт 2.2, не відшкодовуються витрати тільки на телевізор і холодильник. Отже, холодильник у вашій квитанції —1 гривня, телевізор — 1 гривня за добу, разом за 10 діб — 20 гривень.

Ошелешений пан Микола довго сидів мовчки. Думкою він уже попрощався з 20 грн., вирахувавши їх з власного посадового окладу в 140 грн. Його мучило інше: свої сорочки він прав і прасував сам, за праску платив по 50 коп. черговій покоївці, витративши 1 грн. 50 коп. Де взяти підтвердний документ, щоб Пишна повернула йому цю суму? А сама покоївка? Чи сплатить вона податки з побічного заробітку? І де вона зафіксувала цей прибуток?

І потенційний граф Вітте запитав тоном ревізора:

— Хто затверджував цю інструкцію?

Пані Аліна усміхнулася:

— Ну, не граф Сергій Юлійович Вітте, а наш міністр фінансів пан Ігор Мітюков 13.03.98 р., № 59.

— А хіба пан Мітюков не любить холодного пива і не уболіває за наше рідне «Динамо»? — забувши, хто він є, щиро запитав Коля Побігай. — Він же також у відрядження їздить, і не один...

В очах пані Аліни застрибали веселі бісики:

— Запам'ятай, Колю, міністри у відрядженнях пива не п'ють, а п'ють щось пристойніше. А от чи ходить пан Мітюков на футбол — не знаю. Прем'єр ходить, Президент уболіває, по телевізору сама бачила, а за Мітюкова не скажу...

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, «Голос України»

ІВАНОВОЮ ГОРОЮ в Полтаві називають узвишшя над Подолом, де стояла хата, в якій жив і творив Іван Котляревський. Тепер тут музей-садиба незабутнього батька сучасної української літератури.

«Енеїді» — 200

З Іванової гори видно, хто ми і що ми

Кажуть, російський цар Микола I, погортавши сторінки «Енеїди» про походеньки богів на Олімпі, сказав: «Умная шалость!»

Не помітив їдкого сміху чи не захотів привертати до того зайвої уваги?

А от школярики, яких навчав молодий учитель Котляревський, розібралися швидко. Випадково їм трапилися рядки про любителя сивухи Зевса. Вони тут же з дитячою простотою сказали:

— Це про одного нашого дядька. Тільки звати його не Зевс, а Зосим. Так напився, що ледве на воза вклали...

Усе в творі із життя. І не з прадавнього троянського. Пам'ятаєте сцени після рядків: «Тепер Еней убрався в пекло»? То неповторно — кого й за що «там мордували і жарили зо всіх боків».

— Цими образами, — втовкмачували нам у школах та й на філфаках, — Котляревський висміює капіталізм.

Не могли тоді наші вчителі казати інакше. Чому? І на це є відповідь в «Енеїді»:

Зевес моргнув, як кріль, вусами,
Олимп, мов листик, затрусивсь.
Видно, трусилися від іншого "вусатого" бога.

І так — за що не візьмись. Ось, приміром, про Запорізьку Січ, де «Вдень п'яні сплять, а крадуть вніч». Образливо? Тоді переадресуймо це до славних колгоспів. І не тільки... Неправда?

Не будемо ламати голову над тим, який сьогодні «ізм». Та й він в «Енеїді». І гендлярі, і хабарники. І на Олімпі — патріоти. Всі — за народ, ночей не сплять, печуться про нього. Та зробити чогось доброго, сердешні, не можуть: руки зайняті — обома тримаються за крісла. Та чубляться між собою. Щоправда, чуби при цьому, як і завжди, летять з мужиків. А за що, власне, бійка? Згадаймо: війна Енея з Турном почалася з цуцика-мишука. І пішло.

Хоча є там і справжні герої. Пам'ятаєте, чого накоїли Низ та Евріал у стані супротивника? Правда, і самі геройно позбулися голів. Але — заради кого і заради чого? Чисто тобі «обмежений контингент», виконуючи «інтернаціональний обов'язок»...

Років з двадцять п'ять тому (я працював тоді власкором у Полтаві) один літератор подарував мені книгу Бориса Левіна «Веселий мудрець» — про Котляревського. Знову гортаю сторінки — і знову рябіє в очах: на полях десятки позначок на кшталт: «А де ж характери? Блідий образ. Бідна мова». І т. д. і т. п. Готувався чоловік до обговорення твору. О, шукати «жуків» — до цього у нас талант! Критикуємо ближнього — пір'я летить. Був свідком таких «обговорень».

З нагоди ювілею «Енеїди» телефоную старому письменникові і дякую за те, що у нас є така книга про Котляревського. А Борис Наумович тихо каже, що давно перевидав твір, удосконаливши і доповнивши його. А щойно видав книгу про останні дні ще одного великого земляка — Миколи Гоголя...

А що «критики»? А нічого. Ніби їм хтось забороняв написати про того самого Котляревського — з яскравими характерами, образами і добірною мовою...

Є в «Енеїді» і про таких. Власне, у ній видно нас усіх. Значення безсмертної «Енеїди» видається мені триєдиним. По-перше, як справжній патріот, Іван Котляревський високо підніс рідне слово. Це було неймовірно важко. З одного боку, Польща намагалася все сполонізувати. З другого — накочувався вал русифікації. Він поглинав усе, навіть інтелігенцію. Багато хто «любов к отчизні» поміняв на чини та «жалованіє». На чуже поле перебралися Рубан, Капніст, Богданович... Усіх не перелічити. Це пекло Котляревському. У п'єсі «Москаль-чарівник» на слова солдата «хохлы никуда не годятся, да голос у них хорош» Михайло Чупрун (не Котляревський?!) гнівно каже: «Ось заглянь у столицю, в одну і в другу, та

заглянь і в сенат, та кинься по міністрах — та тоді й говори, чи годяться наші куди, чи ні».

Перед самим Котляревським, без сумніву, були заманливі перспективи. А він лишився плекати сад на рідній землі, піднявши, як прапор, мову свого народу.

По-друге, його яскраві образи і нищівний сміх — поза всякими «ізмами». Вчитаймося у поему не так, як «проходили» колись у школі, і відчуємо: сміх «Енеїди» влучно бив тоді, допікав учора і прицільно стріляє у відповідні мішені сьогодні.

І, по-третє, «Енеїдою» Іван Котляревський прямо-таки вдарив по совісті своїх земляків-сучасників. Він і сьогодні дивиться нам в очі і з-поміж рядків тієї ж «Енеїди» каже: Шануймося, браття, ми того варті...

У відрядженні на Полтавщину трапилося «вікно», і я попросив колегу — з'їздимо на Іванову гору! Був сонячний день. На подвір'ї Котляревського, як і завжди, буяли мальви, чорнобривці, майори. Нас люб'язно зустріла господиня — старший науковий співробітник музею-садиби Лариса Лобинцева. І провела повну екскурсію, хоч нас було тільки двоє.

Полтавці взагалі молодці. Сутужно, а вони утримують і музей Котляревського, і садибу. До 200-річчя «Енеїди» місцевий педінститут організував міжнародну конференцію. Хто брався за таке діло, знає, що це за нинішніх умов... Ляльковий театр поставив «Енеїду».

А столиця? Зайдеш до бібліотеки — навіть куточка «Енеїди» нема. Та не всі ми такі. У Київській 191-й гімназії була презентація сьомого класу. Тепер так модно — презентація. Та не в слові суть. Знайшлися тут ініціатори. Вчитель Олександр Малько написав сценарій — в дусі «Енеїди». Шкільну сцену нехитрими речами перетворили на козацьку чайку. І поплила на ній команда Енея в пошуках знань, добра й любові. Пісні, танці, сцени — все було в ключі «Енеїди» — дотепно і пам'ятно...

На прощання — до криниці Котляревського. Думав, це за двадцять з гаком років її закидали монетами... Гай-гай! Простіть нам, Іване Петровичу, нашу бідність.

А він про дріб'язок і не чує. У затінку думає про вічне.

За нагоди приходьте сюди. І господиня розкаже вам, як будував свою хату Котляревський, як жив і творив. Як приїжджав сюди Тарас Шевченко і намалював для історії будинок. Як потім нові господарі розібрали хату, а якийсь дідусь приховав до кишені великого цвяха, щоб через роки, коли створюватиметься меморіальна садиба, принести його сюди. Це теж ми: один руйнує святиню, другий береже цвяха, як святиню.

Звідси видно далеко і глибоко.

* * *

Я приходжу сюди — як на добру розмову,
на узвишші постою, немов на мосту.
Я приходжу сюди, щоб послухати знову
незвичайну легенду — земну і святу.

Нашепоче мені молодий яворович
і дослівно повторять зелені брати,
як ще засвіт
виходить Іван Петрович,
набирає з криниці живої води.

Напуває калину, тополі і клени.
Виростайте, дерева, у сонці й добрі.
Хай ніколи не гасне багаття зелене.
Тільки знайте:
нелегко рости на горі.

Тут вітри — наче орди,
ще й підступи спраги,
і земля на горі — як зачерствілий хліб.
Щоб не здатися долі — замало відваги,
ви вростайте, вростайте, вростайте углиб...

Я приходжу сюди, на Іванову гору,
і здається мені — відступа небовид.
Чи то крила мене піднімають угору,
чи то звідси так широко видно у світ.

Суєта розтає і приходить прозорінь.
Бачу я крізь тумани, події і час:
ген віками проліг битий шлях,
наче корінь,
А на ньому похилена постать чиясь.

Натерпілась біди, натерпілася лиха,
лиш у сні та в надії краплина добра.
То далека прадоля моя — Терпилиха.
Я галузка на древі Наталки й Петра.

Я зелена галузка нової епохи,
родоводу свого не забуду ніде,
Ні вітрам, ні громам не хилімось нітрохи,
бо ж під нами могутнє коріння гуде.

Це на ньому черешня вигойдує зорі,
це на ньому Полтава в рясному цвіту.
Я приходжу сюди, на Іванову гору,
щоб послухати серцем легенду оту.

Нашепоче мені молодий яворович
і дослівно повторять зелені брати,
як ще засвіт
виходить Іван Петрович,
набирає з криниці живої води...

Фото автора.

Олена БОРИСЕНКО, журналіст

Цей єдиний «Бенефіс»

Своє десятиріччя столичний театральний осередок «Бенефіс» зустрічав вагомим доробком, в якому значне місце зайняла «угорська тема». У його репертуарі —дві камерні вистави за творами угорських драматургів («Осінь кохання» за повістю «Гра з кішкою» Іштвана Еркеня та «Рояль» Ференца Карінті), триває робота над моновиставою «Дербі за супутником життя» Габріели Пфелі. А ще йдуть на маленькій сцені опера М. Вериківського «Втікачі» у постановці Едуарда Митницького, створена актором і режисером Володимиром Завальнюком вистава «Саломея» за Оскаром Уайльдом, «Лісова пісня» Лесі Українки, весела дитяча вистава «Чарівна смішинка» Марії Ганицької.

Вітаючи іменинників, уславлені франківці (театр імені Івана Франка) підкреслили, що багато хто з них працював з «Бенефісом». Це й справді так. Тут грали свою виставу «Відпусти мене, мій конвоїний» Ада Роговцева і Ніна Шаролапова, свого «Гамлета» — Петро Миронов, «Сповідь закоханої жінки» — Світлана Ватаманюк, «Хтось комусь написав» — Галина Стефанова і Надія Бояновська...

Національна культура — завжди в центрі уваги працівників осередку. Й не тільки у класичному вигляді. В «Бенефісі» підтримують усіх, хто шукає нові форми художнього вираження. Приходять сюди зі своїми проектами зовсім молоді митці й студенти. Й не дивно, що саме тут відбуваються вистави унікального авторського Театру Думки музиканта, поета, філософа освіти і культури Валерія Куринського.

Прикметно, що «Бенефіс» займається і благодійництвом. Так, учетверте театральний осередок проводитиме конкурс творчості дітей-сиріт і хлопчаків та дівчаток із багатодітних сімей «Сім кольорів веселки». Усі його учасники одержують заохочувальні призи, а лауреати здобувають право виступити в одному з кращих театральних залів столиці України на заключному концерті конкурсу, де їм вручають цінні подарунки, грамоти, путівки на відпочинок.

Київ.

Сергій ЗЛЕНКО, «Голос України»

Африканська екзотика в Херсоні

Кілька залів Херсонського художнього музею імені О. Шовкуненка днями наповнилися незвичними експонатами. «Афро-ліга» спільно з Київським об'єднанням нігерійців влаштувала у таврійському краї виставку самобутніх мистецьких творів з далекого континенту.

Глядачі можуть ознайомитися із художніми роботами в стилі нігерійця Тойбо Лоуренса, різьбленням по дереву, вишивками народностей балуа, йорубе, бауле.

Особливий інтерес викликають традиційні африканські маски для культових дій з Конго, Берега Слонової Кістки, Габена. Цікаві й музичні інструменти для передачі звукових повідомлень на великі відстані —щось на кшталт наших литавр. Різноманітні пуфи й подушки для сидіння, виготовлені зі шкіри буйволів та змій, так і ваблять присісти на них — але до експонатів доторкатися заборонено. Навіть у виробах сучасного ширпотребу — жіночих сумочках, гаманцях, чоловічих портмоне — відчувається наліт екзотичності.

Олексій КАВУН, «Голос України»

Всі таланти під одним дахом

«Таланти Житомирського краю» — таку назву має добротно видана книга, автори якої художній керівник Житомирського муздрамтеатру Леонід Данчук і журналіст Федір Дерев'янко. Це перша спроба зібрати разом розповіді про славетних служителів мистецької музи, починаючи з польського письменника, драматурга, театрального діяча Юзефа Ігнаци Крашевського і закінчуючи тими майстрами сцени, пензля і різця, які сьогодні радують нас своєю творчістю. У цій своєрідній малій мистецькій енциклопедії 117 статей. А вийшла друком вона завдяки спонсорам, зокрема землякам-банкірам, які працюють у Києві.

Житомир.

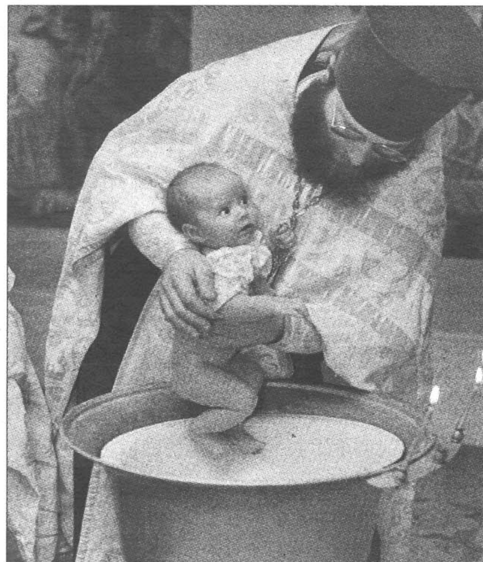

Що на луганськім рушнику

Микола МАЛАХУТА, письменник

На Луганщині мешкає 2849 тисяч чоловік. Це — третє місце за кількістю після Донецької і Дніпропетровської областей. Своєрідність краю в тому, що колишнє Дике поле нині самою природою і людьми мовби розділене навпіл. Половина — великі й менші промислові міста, селища з шахтами й заводами, а ще половина — сільські райони, хліборобські поля. Якщо образно, то так уже склалося здавен, що перші другим дають тепло і машини, а другі першим хліб і все, що до хліба.

А в часи дозвілля перші люблять карбування й різні художницькі справи, а другі — вишивають рушники, роблять інші славні речі. А коли ті й другі зійдуться й заспівають «Розпрягайте, хлопці, коні...» або «Пісню про рушничок», то не тільки всій Україні, а й усьому світу чутно.

Ось цю особливість Луганщини рівно чверть віку тому й помітив юний фотокореспондент Юрій Хромушин.

Юрій ХРОМУШИН

Його творчість — то зворушлива документальна фоторозповідь про славних людей Луганщини — у їх працелюбстві, у самовідданій терплячості в наш нелегкий час, у мозольній щоденній вірі, що труд кожного, зрештою, візьме гору й Україна вибереться спільними зусиллями на справжній державний рівень.

На знімках Юрія ХРОМУШИНА: майстриня художньої вишивки Валентина Чорна (с. Бахмутівка Новоайдарського району); шахтарі біля облдержадміністрації; фронтовички Клавдія Токарєва та Улита Ткаченко; лауреат Державної премії імені Т. Шевченка поет Василь Голобородько (с. Адріанополь Перевальського району); хрестини.

Політики теж люди

ОДИН з районних судів Відня поставив крапку в історії, що ось уже кілька років викликала помітний інтерес преси і бентежила австрійців. Суд ухвалив рішення про розірвання шлюбу президента країни Томаса Клестіля та його дружини Едіт, які протягом чотирьох років мешкали окремо.

Сварка в сім'ї сталася взимку 1994 року на 41-му році подружнього життя. Тоді пресі стало відомо, що перша леді залишила президентську віллу і переселилася в тиху міську квартиру. А причиною сімейного розладу стало нібито небайдуже ставлення чоловіка до співробітниці президентського апарату Маргот Лефлер.

Отож протягом кількох років, з огляду на чвари в сім'ї, у протокольні приписи вносилися помітні корективи. Так, Клестіль відмовлявся від участі в церемонії відкриття багатьох балів, на яких він раніше з'являвся із дружиною. Під час візитів глав інших держав часто можна було бачити австрійського президента в супроводі дочки.

Самі австрійці з розумінням поставилися до пікантної ситуації. Згідно з опитуваннями громадської думки, більшість жителів Альпійської республіки дійшли висновку, що розлучення не повинно відбитися на політичній кар'єрі Томаса Клестіля, повідомляє ІТАР-ТАКС. Мало того, під час виборів, що відбулися весною цього року, Томас Клестіль знов заручився підтримкою більшості виборців і був переобраний на новий термін.

Особливо високо оцінили співвітчизники той факт, що президент відверто поділився з ними зі сторінок газет своїми труднощами, наголосивши, що «політики теж люди, які знають, що таке переживати радощі та смуток. У них також можуть виникати сімейні проблеми».

Наталя ФІЛІПЧУК, Юліана ШЕВЧУК, Андрій ЮРИЧКО, «Голос України»

Із Думи їдуть гості. У Києві прийняти готові

(Початок на 1-й стор.).

Враховуючи особливість відносин між Україною та Росією, цей візит, безперечно, набуде неабиякого резонансу. Кореспонденти «ГУ» поцікавилися, чого очікують від цього візиту депутати ВР.

Валентина СЕМЕНЮК («Лівий центр»): «Нас намагаються посварити шляхом різних маніпуляцій. Я навіть думаю, що це координується через відповідні міжнародні організації. А внутрішня ситуація в Україні та Росії фактично однакова. Там МММ — у нас МММ, там трасти — у нас трасти. Сценарій той самий, і режисери ті самі, тільки виконавці інші. Сьогодні на рівні парламентів нам треба домовитися, які законодавчі акти слід ухвалювати, що зробити, налагоджувати міжфракційні зв'язки, бо ліпше вчитися на помилках інших, ніж на власних. Тому цей візит на часі. Щодо того, про що йтиметься на переговорах, то вважаю: про продовження налагодження міжпарламентських зв'язків, формування нової групи україно-російської дружби. Друге питання — про ратифікацію ВР України підготовлених документів. І крім того, у зв'язку з великою фінансовою скрутою, потрібно скоординувати наші дії».

Олег БІЛОРУС («Громада»): «Особливо важливо ратифікувати великий договір між Україною та Росією. Зміни уряду в Росії: то Черномирдін, то Кирієнко, то Примаков, — не сприяють співпраці. А без договору важко працювати. Розмови про співробітництво ведуть щораз, коли до нас приїздять делегації з Росії, але то лише слова, доки немає правової основи.

По-друге, на мою думку, делегація Росії наполягатиме на тому, щоб Україна приєдналася до Міжпарламентської асамблеї СНД. Це питання розглядатиметься на сесії ВР. Але Україна не є повноправним членом СНД, а, згідно зі статутом, МПА має не міждержавний, а наддержавний характер.

По-третє — криза в Росії. Чи можлива співпраця в умовах фінансової катастрофи? Як на мене, співробітництво можливе лише тоді, коли обидві країни стануть рівноправними партнерами. Допоки переважають інтереси однієї держави — співпраця не можлива».

В'ячеслав ЧОРНОВІЛ («НРУ»): «Чогось корисного очікувати від зустрічі з думівцями марна річ. Навіщо вони їдуть у Київ? Щоб уніфікувати законодавство? Колапс у Росії довів, що Україні треба негайно переорієнтовуватися на економічні зв'язки з іншими державами, насамперед із тими, які заздалегідь убезпечилися від потрясінь.

Відчувається, що Росія вчиться дивитися на Україну як самостійну державу, хоча синдром «старшого брата»...»

Отож думки різні. Воно й природно. Відносини, що склалися нині між Україною та Росією, важко назвати безхмарними. Але з обох боків усетаки є бажання відкинути камені спотикання. Переговори, що відбудуться в Києві з Головою ВР Олександром Ткаченком, Президентом України Леонідом Кучмою, Прем'єр-міністром Валерієм Пустовойтенком, міністром закордонних справ Борисом Тарасюком, із головами комітетів ВР, будуть черговою спробою.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ, спеціальний кореспондент «Голосу України» (зі Страсбурга)

Косово хвилює всіх

ПИТАННЯ косовської кризи стало вже класичним для засідань ПАРЄ: депутати невтомно дебатують його протягом цьогорічної сесії. Проте воно щоразу викликає величезний інтерес. Хоча навряд чи можна стверджувати, що чергові дискусії якось впливають на розв'язання проблеми, але принаймні погляд і позиції представників різних країн та політичних сил простежуються досить чітко.

Борис Олійник виступав від імені політичної групи Об'єднаних лівих. Він заявив: «Усіх, хто збирається бомбардувати не просто військові позиції, а територію суверенної держави, маємо застерегти — вони провокують світовий конфлікт». Глава української делегації акцентував увагу на проблемі тероризму в Косові та необ'єктивному висвітленні тамтешніх подій європейською пресою. Чому замовчують, запитав він, що лише за 8 місяців цього року терористи вбили 75 сербських правоохоронців та 110 мирних жителів, половина з яких — саме албанці? Чому ніхто не говорить, що бойовики викрали 229 косовців, 17 з яких убито, а доля решти невідома? Албанці з Косова, заявив Олійник, тікають не лише від перестрілок, а й від тиску своїх єдинокровців — бойовиків. Також, стверджував промовець, ніхто на Заході не бере до уваги того факту, що десятки тисяч косовських біженців уже змогли повернутися до своїх домівок. У краї добровільно здають зброю, а по всій Югославії збирають для мешканців Косова гуманітарну допомогу, яку розподіляють без огляду на національність чи віросповідання.

Але, схоже, такі думки переважна більшість представників Асамблеї не поділяє. У ситуації в Косові загалом звинувачували сербів і особисто Слободана Мілошевича. Наприклад, британець Брассел-Джонсон висловився навіть так: для розв'язання косовської проблеми згодився б досвід ракетних ударів США по територіях Афганістану та Судану...

Учора сесія завершила роботу. Тепер слід очікувати на січень, коли має відбутися широкомасштабне обговорення виконання Україною своїх зобов'язань. Схоже, до нього додасться ще одне: аналіз проблем української економіки, який заплановано провести разом з дискусією з економічної ситуації в Росії. Під час виступу з питання «Організація економічного співробітництва та розвитку і світова економіка» представник України Анатолій Раханський критично висловився на адресу доповідачів, які «забули» сказати про країни Центральної і Східної Європи, що становлять чималу частину континенту. Він запропонував економічному комітету ПАРЄ підготувати доповідь «Про економічний стан посткомуністичних держав Європи» і заслухати її на наступній сесії. Пропозицію, за словами А. Раханського, прийнято.

До принцеси повернувся апетит

СПАДКОЄМИЦІ королівського трону Швеції, принцесі Вікторії усього-то 21, але вже кілька років тому батьки вирішили: час розпочати серйозну підготовку до передання верховної влади. І хоча принцесу Вікторію готували до того, що рано чи пізно вона замінить на троні свого батька, але відповідальність, яка звалилася на плечі дівчини, несподівано позначилася на її здоров'ї.

Коли при дворі почали перешіптуватися, що Вікторія просто на очах чахне, стурбована мати-королева Сільвія зізналася: принцеса... втратила апетит. Мало того: вона просто не може себе змусити проковтнути навіть шматочок. І хоч передання влади — річ дуже серйозна, король і королева вирішили, що здоров'я дитини для них важливіше. Отож нині Вікторія вивчає не двірцевий етикет, а гуманітарні науки в Єльському університеті (США). Там вона познайомилася з хлопцем, до речі, також спадкоємцем. Щоправда, не трону, а мільйонів свого батька. Тішиться тим, що може спокійно ходити на дискотеки і в ресторани, бо американцям мало діла до коронпринцеси, на відміну від її співвітчизників. А головне ж — до Вікторії знову повернувся апетит. От уже радість для підданих!

Пробачити й забути

Незважаючи на безпрецедентний скандал у зв'язку з сексуальними походеньками Білла Клінтона, більшість американців, схоже, зовсім не схильні «ставити хрест» на своєму президентові. Вони чітко проводять межу між його особистими й діловими якостями. Про це свідчать опубліковані підсумки опитувань громадської думки. Переважна більшість мешканців країни позитивно оцінює діяльність Клінтона як глави адміністрації США.

Зокрема, згідно з результатами дослідження, проведеного телекомпанією Ен-бі-сі спільно з газетою «Уолл-стріт джорнел», нині 67 відсотків американців схвалюють те, як Білл Клінтон виконує президентські обов'язки. Таким чином, зафіксовано підвищення його рейтингу на 3 відсотки порівняно з липнем. 58 відсотків опитаних вважають, що Клінтон має необхідні якості, щоб очолювати країну.

Кількість громадян США, які схвалюють діяльність нинішнього президента, залишається незмінною з вересня — 61 відсоток, повідомляє телекомпанія Сі-бі-ес за підсумками проведеного нею опитування. Дві третини респондентів, свідчить вона, виступають проти можливого проведення слухань у конгресі щодо імпічменту Клінтона. За даними опитування, проведеного тижневиком «Ньюсуїк», 59 відсотків американців переконані, що всупереч скандалу Клінтон, як і раніше, гідно керує нацією в нелегкий час, позначений лихоманкою на світових фінансових ринках і нестабільністю в цілій низці країн.

А ось опитування, проведене телекомпанією Ейбі-сі, показує зниження рейтингу президента на 10 відсотків. Проте 57 відсотків американців, які брали участь у дослідженні, все так само вважають Клінтона кваліфікованим керівником адміністрації.

Однак було б глибокою помилкою думати, що Америка посіла щодо свого президента всепрощенську позицію. Як правило, більшість опитаних засуджують Клінтона за зв'язок із колишньою практиканткою Білого дому Монікою Левінською і вважають, що президента мають якщо й не усунути з посади, то якось покарати. Велика частка й тих, кому відверто неприємними були наведені в доповіді спеціального прокурора Кеннета Старра занадто докладні деталі, що межують із порнографією, інтимних зустрічей Клінтона й Левінської.

Проте розподіл думок різний залежно від того, де конкретно проводять те чи інше дослідження. Наприклад, Нью-Йорк, який завжди вирізнявся ліберальними поглядами, схоже, ставиться до президента Клінтона поблажливіше, ніж багато інших районів країни. На запитання газети «Нью-Йорк дейлі ньюс» — як слід ставитися до легковажної поведінки глави Білого дому? — 76 відсотків опитаних мешканців найбільшого міста США відповіли приблизно таке: «Пробачити й забути».

Незвичайний поет звичайної трави

— Леоніде Оксентійовичу, лише 14 років тому вийшла ваша перша книга «Цілющі скарби землі». Здається, в ній немає нічого політичного. А все-таки дебютували ви шістдесятирічним...

— Свого часу мене про це запитував Олесь Терентійович Гончар, з яким познайомилися, потоваришували. Йому сподобалася збірка легенд «Біла лілея». Він навіть сказав, що якби я написав лише одну цю книгу, то вже залишив би почесний слід у нашому письменстві. Олесю Терентійовичу я відповів чесно: «Не писав художніх творів, бо не хотів прославляти комуністів». А за траволікування у свій час мене переслідували, поміщали у психлікарні, били, спалювали запаси трав. Та люди йшли до мене. І я допомагав їм, чим міг.

Леоніда Оксентійовича Павленка єдиного в Україні називають поетом трав. З діда-прадіда передався йому незвичайний божий дар відчувати мову рослин, лікувальну їх силу.

Мало хто з нас навіть підозрює, побувавши на природі, яка багатюща скарбниця легенд, переказів, рецептів таїться в цілющих травах на галявинах, у лісі. А йому вдалося розшифрувати — прочитати їх.

Наш кореспондент бесідує з відомим лікарем-фітотерапевтом, лауреатом Державної премії імені Лесі Українки, автором майже півтора десятка книг Л. Павленком.

— Як ви розібралися у цілющих властивостях рослин? Адже такі знання, література не дуже поширювалися за радянської влади.

— Травознавчу науку мені передав дід Степан Тихонович, який прожив 105 років. До революції 1917 року він був багатою людиною, купцем 1-ї гільдії. Більшовики зробили його простим селянином. Та він мав незвичайні здібності, передані йому нашими предками. У мене було чотири брати. Однак саме мені, семирічному, він почав передавати свої знання трав, поводження з людьми. Він повторював: «Жодний лікарський прилад не замінить ласкавого слова». Дід учив любити людей, не ображати хворих. Ми їздили разом з ним сліпою конячкою заготовляти трави. Журився він дуже, коли у 1933 році і її забрали.

Потім я вчився, маю диплом лікаря. Чверть століття відпрацював в Інституті мікробіології імені Заболотного. Зрозуміло, дідову науку я доповнював новими знаннями, експериментами. Нині усім здобутим стараюся найщедріше поділитися з людьми.

— Ви лікуєте від усіх хвороб?

— Я стараюся лікувати не від якоїсь однієї. Це зробити практично дуже важко, якщо не займатися усім організмом. Роблю суміші з 80 трав. А то й із 120. Настоянки з них піднімають потенційні можливості організму. І тоді він починає боротися сам з недугою. Чого мій дід прожив 105 років? Він умів очищати організм від шлаків. Вважаю, кожна людина в Україні може прожити щонайменше 100—120 років. Але для цього їй потрібно навчитися вчасно позбавлятися тієї отрути, солей які щодня насичують наші органи через неправильне харчування, хімію.

— Отже, ви теж прихильник нині поширених методик голодування?

— Ні, я противник кількаденного голодування, уринотерапії. Це все-таки насилля над організмом.

Мої трави розчиняють отруту, солі. Вони очищають організм. Інколи пиття напоїв за моїм рецептом допомагає хворому за місяць. Але здебільшого, аби очиститися, треба 4—8 місяців. Наш час дуже «хімічний», загазований, а тому людина насичена шкідливими для її здоров'я речовинами понад усілякі допустимі норми.

— Сьогодні багато хто не може дозволити собі вживати м'ясо, ковбаси. Можливо, це і добре для здоров'я?

— Моя порада тим, хто не може й дня без м'ясної страви, — постарайтесь обмежити її споживання. М'ясо людину старить. Все треба їсти в міру. Я бачу, як чоловік з'їдає увечері півкілограма оселедців. Ну і що? Організм мучиться. А з'їв би якихось 10 грамів —це б на користь пішло.

Чому черниці живуть по 90—100 років? А тому, що постують. Пости — чудові ліки.

— Нині для багатьох стала мало не незамінним напоєм кава, без якої не починається робочий день. Вона справді допомагає?

— Як на мене, це шкідливий наркотик. Він вражає печінку. Справді, з кавою легше починати роботу, вона посилює на короткий час життєдіяльність організму. Але разом з тим кава багато завдає шкоди. Краще пити трав'яні чаї. Або з листя малини, ожини. Це і приємно, такі напої очищають організм.

— Кажуть, що ви їздите по траву аж на Алтай.

— Було і таке. А здебільшого збираю трави на батьківщині — Полтавщині, поблизу Василькова. Роблю це з дозиметром, обов'язково за 2—3 кілометри від автотрас. Світ дуже засмічений. І аби трава лікувала, треба знайти її на відносно екологічно чистій ділянці. Я роблю набори трав, які потім треба заварювати і пити за моїм рецептом. Раз на тиждень під час прийняття настоїв слід голодувати.

— По рецепт необхідно їхати у Васильків?

— Не обов'язково. Вже видано чимало моїх книг. Варто дотриматися тих рекомендацій, які пропоную, і стан поліпшиться. Хоча, звичайно, коли я бачу хворого, то мені легше визначити ефективніший спосіб лікування. Наприклад, оглянувши Леоніда Брежнева (мене тричі возили до нього в Москву), я запропонував трав'яну методику від раку щелепи. Вона йому допомогла. До мене нині їздять 28 народних депутатів України, багато відомих людей. Я лікував Чингіза Айтматова, Михайла Стельмаха...

— Вам не заважає популярність?

— Не люблю, коли на прийом очікує 100 хворих... За такої ситуації важко допомогти, визначити захворювання. Краще, якщо за день оглядаю кількох відвідувачів.

— Чи пишете щось нове?

— Так, пишу. Я практично не фантазую. Збираю трави, навіть балакаю з ними, а воно якось само собою приходить... Нині, щоправда, є проблеми з виданням трьох книг.

Написав, а видати нема за що. Та сподіваюся, що все-таки вони з допомогою добрих людей побачать світ.

— Плідної роботи, натхнення вам!

— Дякую.

Інтерв'ю вів
Сергій ПАВЛЕНКО.

Васильків
Київської області.

Рецепти від Леоніда Павленка

Суміш № 1 (внутрішнє), в грамах

1. Кропива жалка (листя) 20
2. Валеріана лікарська (корінь) 20
3. Мати-й-мачуха (листя) 20
4. Буквиця лікарська (трава) 20
5. Горіх волоський (листя) 20
6. Деревій (цвіт, листя) 20
7. Алтея лікарська (квіти, листя) 15
8. Липа серцелиста (цвіт) 15
9. Материнка (трава) 15
10. Барвінок зелений (трава) 15
11. Буркун лікарський (квіти, листя) 15
12. Ромашка лікарська (квіти) 10
13. Сухоцвіт болотяний (трава) 10
14. Полин звичайний (трава) 10
15. Первоцвіт весняний (трава) 10
16. Меліса лікарська (трава) 10
17. Шипшина (подрібнені плоди) 40

Ця суміш сприяє процесу кровотворення, зміцнює серцеві м'язи, благотворно впливає на сон, нервову систему, поповнює організм важливими вітамінами.

Суміші трав, вказані в наступних рецептах, також благотворно впливають на весь організм, але більше спрямовані на конкретну хворобу.

Щоб приготувати ліки, треба 2 столові ложки суміші залити 500 г окропу, дітям до 10 років настоювати 15 хвилин, дітям від 10 до 15 років — 20 хвилин, від 15 років і більше — 30 хвилин. Процідити, додати сік з 1/4 лимона або інші соки.

Приймати за шість разів: три рази за 20 хв. до їди і три рази — через годину після їди в таких дозах на день:
до півроку дитини — 50 г;
від одного року до п'яти — 150 г;
від п'яти до 10 років — 200 г;
від 10 до 15 років (і більше) — 220—250.

Перед вживанням рекомендується підігрівати суміш на паровій бані.

При затяжній хронічній хворобі слід чергувати кілька сумішей (стежте за газетою).

Точний прийом їжі, ліків відіграють важливу роль у зміцненні хворого організму. Якщо дозволяє стан здоров'я, також залежно від віку хворого варто доповнити траволікування фіззарядкою, вологим обтиранням, прийманням душу, прогулянками на природі. Ефективно зміцнює здоров'я лікувальна гімнастика.

Радимо вирізувати і збирати ці поради. Травознавець буде посилатися на попередні публікації.

Григорій ГРИНЬ, «Голос України»

Доживемо до листопада

У листопаді 1995 року в місті гірників Комсомольську 176 осіб переважно чоловічої статі були вражені невідомою хворобою. У них спостерігалося підвищення температури, кашель, задуха, за клінікою —бронхіальні явища з ускладненнями. Спеціалісти —медики та вчені з Полтави, Харкова, Києва досліджували проблему, проте марно. Причину невідомої хвороби, яка «косила» чоловіків, так і не встановлено, хоча відпрацьовувалося 14 версій.

Торік у листопаді в місті знову спалахнула невідома хвороба. Тепер вона вразила більш як 200 осіб. Проте, як і в першому випадку, причин захворювання по гарячих слідах встановити не вдалося. «Голос України» інформував читачів про ці надзвичайні події, сподіваючись, що рано чи пізно фахівці дадуть кваліфіковане пояснення і докопаються до суті.

І ось дзвінок до корпункту від головного державного санітарного лікаря області Валентина Шаповала.

— Нами зібрано численні матеріали, які дають підставу стверджувати, що незвичайні захворювання у місті виникли під впливом комбінованої дії хімічних елементів, що надходять у повітря з промисловими викидами комбінату. Іншими словами, спалахи захворювання прямо пов'язані з діяльністю ПГЗК.

Власне, ця версія із самого початку була серед основних. І якщо тоді у медиків, образно кажучи, не вистачило духу її довести, то нині до розслідування було підключено кращі наукові сили країни. Зокрема, спеціалізованих НДІ з Чернівців та Кривого Рогу, які мають значний досвід у таких справах. Встановлено, що в атмосферу міста від діяльності промислових підприємств (читай комбінату) потрапляє 40 хімічних елементів. Здебільшого їхня кількість перевищує гранично допустимі норми. Так, випадки в цеху з виробництва окатишів по окису вуглецю перевищують ці норми в 4,9 раза, по окису азоту в 27,6 раза. Особливо небезпечні оксиди магнію, цинку, миш'яковий та сірчаний ангідриди, нікель, хром, свинець і його сполуки. Непередбачувана їхня дія на людський організм у складних погодних умовах — дощ, мокрий сніг. Саме так, власне, і сталося 1995 і 1997 років.

Попереду осіння негода і нові тривоги для мешканців Комсомольська, оскільки ніхто не може дати гарантії, що лихо не повториться. Бо, як і раніше, ПГЗК не розроблено і не погоджено технологічний регламент та обсяги промислових викидів на період роботи комбінату в несприятливих погодних умовах. Досі не придбано і гідрометеорологічний пост із контролю за станом забруднення атмосферного повітря в місті. Медики неодноразово нагадували про ці недоліки керівництву комбінату, проте віз і нині там. Одне слово, доки грім не вдарить, мужик не перехреститься.

Комсомольськ.

Микола ДАНИЛЕНКО, журналіст

Усі кози в намисті

Кажуть ще й так: усі кози в золоті. Це — коли щось надто перебільшують. Та в даному разі — ніякого перебільшення. Судіть самі.

Більш як десять років Лідія Махова працювала на Перевальському ремонтно-механічному заводі формувальницею. Робота, звісно, малоприємна — і тяжко, і пороша, і кіптява. А тут ще й недуги стали обступати. Особливо боліли нирки. Нерідко «швидка допомога» забирала робітницю прямо з цеху.

Вийшовши на пенсію, за порадою знавців Лідія Сидорівна завела кіз. Тепер їх у неї десяток. Господарство, як відомо, крикливе і взагалі неспокійне. Та варте турбот: відступили недуги, нирки перестали турбувати жінку. Цілющого молока вистачає і господині, і внукам, а часом і сусідам чи знайомим.

Фото Юрія ХРОМУШИНА.

Сіднею-2000 присвячено

ПОЗАВЧОРА в головному корпусі Національного університету фізичного виховання і спорту відкрилася міжнародна спеціалізована виставка-продаж «Сідней-2000», яка відбувається в рамках програми підготовки українських спортсменів до XXVII літніх Олімпійських ігор.

Організатори виставки — Держкомспорт України, Університет фізичного виховання і спорту та його клуб СКІФ. А ідейний натхненник проведення цього заходу, генератор ідей і координатор — проректор вузу Маргарита Пугачевська, яка саме й відповідає за спортивну роботу. Маргарита Юріївна та ректор університету академік Володимир Платонов у врочистій обстановці відкрили виставку.

На стендах — продукція 35 фірм із України, США, Естонії, Росії. Тематична спрямованість — спорт і медицина, представлена також спеціальна література. Приємно, що чимале місце займають товари вітчизняного виробництва: спортивний одяг і спорядження для тренувань, медичні препарати й устаткування. Зокрема, велелюдно було біля стенду медично-інженерного центру «Норт». До речі, всі бажаючі мали змогу спробувати на собі дію механомасажера «Маг».

Виставка працюватиме і завтра. У майбутньому вона має стати традиційною. Про це сказала Маргарита Пугачевська в розмові з кореспондентом «Голосу України».

В. Б.

***

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга 12-й тур.

«Таврія» — «Динамо». 3:3. 21 000. 0:1 Косовський, 34, 0:2 Шевченко, 53, 0:3 Ребров, 54, 1:3 Осипов, 60, 2:3 Осипов, 65, 3:3 Осипов, 86.

«Металург» Зп — «Шахтар». 2:3. 4 000. 1:0 Демченко, 3, 2:0 Осташов, 53, 2:1 Ковалюк, 66, 2:2 Матвєєв, 83, 2:3 Селезньов, 89. На 29-й хв. з поля вилучено Акопяна («Металург») — дві жовті картки, а на 44-й хв. — Леонова («Шахтар») — за поштовх суперника після зупинення гри.

	В	Н	П	М	О
ШАХТАР	8	0	2	33-9	24
ДИНАМО	6	3	1	31-7	21
КАРПАТИ	5	5	1	13-7	20
Металург М	5	3	3	13-6	18
Кривбас	4	6	1	12-4	18
ЦСКА	4	5	1	16-12	17
Металург Д	4	4	3	10-11	16
Металург Зп	4	3	4	17-19	15
Таврія	4	3	5	15-17	15
Нива	4	2	5	8-14	14
Дніпро	4	1	5	10-16	13
Ворскла	2	4	5	11-19	10
Зірка	2	3	6	10-17	9
Металіст	3	0	7	11-23	9
СК МИКОЛАЇВ	2	3	6	8-20	9
ПРИКАРПАТТЯ	1	3	7	7-24	6

Решта матчів туру відбудеться сьогодні.

***

Юніорська збірна України (гравці 1980—1981 років народження, тренер Валентин Луценко), яка готується до відбіркового турніру першості Європи, де її суперниками будуть футболісти Вірменії та Чехії, провела контрольний матч у Росії. Там вона перемогла збірну місцевих однолітків — 3:0. Голи забили: Дорошенко (8), Бутенко (15), Монарьов (38).

Баскетбол. Чоловіки. Кубок Сапорти. «БІПА-Мода-СКА» (Україна, Одеса) — «Ханс Феркерк Кекенс» (Нідерланди, Ден Хелдер) — 64:58.

Кубок Корача. «Шахтар» (Україна, Донецьк) — «Азот» (Грузія, Руставі) — 110:87. «Гродно-93» (Білорусь) — «Азовбаскет» (Україна, Маріуполь) — 79:60.

Кубок Ронкетті. Жінки. «Рибник» (Польща) — «Динамо» (Україна, Київ) — 59:86. «Енергобаскет» (Україна, Донецьк) — «Хапоель» (Ізраїль, Галіл-Елітон) — 63:63.

Павло УСЕНКО,
журналіст, майстер спорту

Кубок дістався гостям

Шашки. В Алушті юні спортсмени з багатьох країн розіграли Кубок світу. Окрім кримчан, Україну представляла дніпродзержинська четвірка — кандидати у майстри Артем Верьовкін і Катерина Котенко, першорозрядники Юрій Іванченко та Руслан Гонков. Вони протягом тривалого часу реально претендували на призове місце. Але не вийшло. У завершальному турі зазнали поразки від кримчан — Станіслава Никитіна, Сергія Бєлошеєва, Ігоря Заруби та Олени Лисіної.

У підсумку обидва українські квартети розташувалися в середині турнірної таблиці, на четвертому і п'ятому місцях. Утішило хіба те, що в аутсайдерах опинилася досить сильна естонська команда з міста Кохтла-Ярве, а наш Славко Никитін досяг одного з найкращих особистих результатів на першій дошці — 11 очок у 7 турах.

Фаворитами змагання були росіяни з Калуги. Вони практично не мали конкуренції. Дванадцять очок набрав їхній лідер Валерій Князьков, випередивши, зокрема, чемпіона світу серед «кадетів» (у віковій групі до 14 років) молдаванина Андрія Катану. А представниця прекрасної статі з команди калужан Юлія Маслова здобула максимальний результат — 14 очок!

Слідом за переможцями фінішували шашкісти з Челябінська — Олексій Шонін, Володимир Устинов, Настя Єгорміна та Ірина Бикова. «Бронза» у молдаван — братів Андрія та Михайла Катану, брата і сестри Йона та Лівії Тику. Всі вони з молдавського райцентру Орхей.

Алушта.

Дві розповіді на одну тему

Георгій ВОРОТНЮК, Сергій КОВАЛЬЧУК (фото), «Голос України»

За «Чорноморцем» — «БІПА». Хто наступний?

Дещо про проблеми великого спорту на Одещині й не тільки, певно, тут

НА «СОБОРЦІ», що в самому центрі Одеси і де споконвіку збираються фанати футболу й інших видів спорту, аби передусім обговорити останні події в улюбленій сфері суспільного буття, віднедавна немов траур. Ні, пристрасних розмов, дискусій аніскільки не поменшало, та від радісно-захоплених реприз на кшталт хто як «пройшов краєм поля», потім «вмить переміститься в центр», аби «влупити у правий верхній», тут перейшли здебільшого до сумної констатації чергових поразок місцевих команд в різних турнірах та до пошуків тих, хто в отакому соромі винен.

А почалося все зі шквалу поразок «Чорноморця». Не знаю, чи в багатьох одеситів зафіксовано в результаті серцеві напади (такої вибіркової статистики в медичних закладах не ведуть), та абсолютно впевнений, що здоров'я моїм землякам ці поразки не додали. Ще б пак! Один із фаворитів вищої ліги, достойний учасник престижних міжнародних змагань, гордість Одеси — і раптом отаке падіння: перша ліга, де грають, за визначенням тієї ж «Соборки», лише «дворові» команди (зазначу, що я особисто цієї думки не поділяю і вважаю, що й у першій лізі є гарні команди та гравці, перед якими за своїх надто категоричних земляків вибачаюся).

А тепер, на додачу, ще й негаразди з другою улюбленою командою — вже баскетбольною. «БІПА-Мода-СКА», чемпіон України, учасник розіграшу Єврокубка, раптом на очах почала здавати: виступаючи в матчах на Кубок України, спочатку програла СК «Миколаїв», а потім, уже у півфіналі, куди все-таки пробилася, — київському «ЦСКА-РІКО». Та ще з яким розгромним рахунком — 55:88.

Усі ці перипетії, певна річ, не могли не стати предметом пересудів на «Соборці». Вперше там почув і про страйк гравців «Чорноморця»: протягом кількох днів вони відмовлялися від участі у тренувальних заняттях, вимагаючи зарплати, якої не бачили вже кілька місяців, поліпшення фінансового становища команди загалом. Однак на чергові ігри у своїй лізі таки вийшли. Й перемогли: в матчі з ЦСКА-2 — 3:0, з ФК «Черкаси» — 4:0. Зі злості, чи що? А може, у відчайдушних надіях повернутися до вищої ліги? Однак після цих ігор генеральний директор клубу Володимир Ахабадзе заявив журналістам, що не виключає страйку футболістів і в майбутньому. І що у випадку невиходу їх на поле в якомусь із матчів він першим подасть у відставку. Головний тренер «Чорноморця» Володимир Козеренко з цього приводу промовчав: сподівається, певно, на краще. А як бути футболістам, яких ось уже четвертий місяць поспіль лише «годують обіцянками» щодо зарплати? А в декого ж, між іншим, сім'ї.

Не менш складним у фінансовому плані є нині становище й баскетбольного клубу «БІПА-Мода-СКА». Внаслідок цього та деяких організаційних негараздів він не тільки не може укомплектуватися новими результативними гравцями, а й опинився перед реальною загрозою втрати надійних старих. Більше того, під знаком запитання була навіть участь команди в чемпіонаті країни, що стартував 10 вересня, оскільки на виїзди не вистачало коштів: аби відрядити гравців до Маріуполя на зустріч із «Азовмашем», гроші знайшли в останню мить. Гра там, однак, не дуже порадувала: в першому матчі «БІПА-Мода» поступилася господарям — 79:68, у другому зуміла виграти — 78:68. Та загальний рахунок, як бачимо, не на користь одеситів.

Ледь-ледь виживають, виключно завдяки меценатам, дві одеські волейбольні команди вищої ліги: «Дорожник-СКА» і «Динамо-Джинестра», ще ряд відомих спортивних колективів. Голова Комітету з фізичної культури і спорту Одеської облдержадміністрації Юрій Поволоцький констатує: хоча Одеська область і входить до п'ятірки найзабезпеченіших, щодо фінансування фізкультури і спорту, областей України, проте наявних коштів сяк-так стачить на розв'язання приблизно 60 відсотків найнагальніших проблем. За кількістю команд майстрів область в Україні — серед лідируючих. Ось і виходить на кожну з команд буквально мізер. Спонсорування ж виручає тільки якоюсь мірою, бо стримується відсутністю, по суті, пільг для тих, хто на нього відважується.

Тим часом у нас є ухвалений Верховною Радою і підписаний Президентом Закон про фізкультуру і спорт, який, вважай, не працює, є Національна програма розвитку фізкультури і спорту, та вона реалізується виконавчою владою вкрай незадовільно. А команди майстрів, в яких зосереджено чимало спортсменів високого всеукраїнського, європейського та світового класу, як не міркуй, таки вимагають підтримки і держави, і спонсорів. Згадуються й передвиборні баталії. Ті, хто прагнув влади — і в центрі, й на місцях, — так багатообіцяюче говорили про фізкультуру та спорт! І перед самими спортсменами, і перед широким загалом виборців. Ау, де ви, обіцяльники?

«Скотився» зі спортивних вершин «Чорноморець», «котиться» вниз «БІПА-Мода-СКА». Хто наступний? «Соборка» вже робить свої сумні прогнози...

На знімку: а бували і такі часи: «Чорноморець» — володар Кубка України.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ, «Голос України»

А було свято, були обіцянки...

ПО ЗАВЕРШЕННІ попереднього гандбольного сезону в Броварах було справжнє свято. Ще б пак, місцевий клуб «Світлотехніка-Колос» став віце-чемпіоном країни. До речі, місцеві гандболісти щороку радують земляків перемогами і черговим комплектом нагород. А ще прославляють своє місто, район, Київщину по далеких світах, виступаючи в європейських турнірах.

У конференц-залі місцевої держадміністрації тоді лунали поздоровлення і обіцянки від солідних чоловіків про фінансову підтримку славного колективу, який десяток років очолює заслужений тренер України, чудовий фахівець і педагог Леонід Орнштейн.

У свою чергу гравці та їхні наставники дали слово, що в наступному чемпіонаті боротимуться за золоті нагороди. І от минуло тепле літечко, прийшла осінь, а з нею і чергова національна першість. І броварські гандболісти перейшли від слів до справи. Сталося так, що перший тур відбувся в них удома. І завершився блискучим виступом господарів. «Світлотехніка-Колос» виграла у «Таврії» (Мелітополь) — 29:20, ЦСКА (Київ) — 30:19, «Чайка-СКА» (Іллічівськ) — 28:12, «Портовика» (Південний) — 29:20 і звела внічию поєдинок із чемпіоном країни, клубом ЗТР (Запоріжжя) — 23:23. І, набравши дев'ять очок, очолила цей турнір.

Мені довелося побувати на останньому матчі. Бачив, з яким завзяттям грали броварчани. І за себе, і за свого тренера, який опинився в лікарні. На жаль, почало турбувати серце. А потім гандболісти «Світлотехніки-Колоса» оточили мене і, подякувавши за поздоровлення з успішною грою, почали розповідати, мов на сповіді. Наболіло у людей.

З'ясовується, команду після минулого чемпіонату залишила велика група провідних гравців, членів національної збірної. Он і Олег Великий тепер виступає за ЗТР. І там він на перших ролях. А ще раніше «корабель» покинули «збірники» Нагорний і Андронов. Подалися до Росії, виступають тепер в Астрахані. Поїхав грати до Югославії один із провідних виконавців Малига. Змушений був залишити гандбол Галущенко (треба сім'ю годувати) — зайнявся бізнесом. А за ним і Мелешко повісив кросівки на цвях.

Що ж сталося? У березні команді припинила надавати допомогу райдержадміністрація, в якої почалися фінансові труднощі. Податки притисли до землі. Гандболісти, звичайно, вдячні районній владі і її керівникові Володимирові Хоменку, які протягом року відсоток на п'ятдесят утримували спортивний колектив.

Після цього «Світлотехніка-Колос» залишилася без зарплати. Одноразову допомогу надавала облдержадміністрація, допомагав чим міг голова обласної ради ДСТ «Колос» Станіслав Блощаненко. А так заробляли самі: здавали в оренду старенький командний автобус (зрештою, продали і цього вірного «коня»), бо замучилися ремонтувати його), вантажівку, навіть збирали і здавали металобрухт. Отих крихт і вистачало, щоб не вмерти з голоду, їздити на матчі.

І попри все це команда поки що виявляє ознаки життя, лідирує в чемпіонаті, до якого добре підготувалася. Хоча багато хто пророкував провал броварчанам. А як давалася ота підготовка знають лише гандболісти та їхні наставники. Леонід Орнштейн розіслав листи до облдержадміністрації, Центральної ради ДСТ «Колос», райдержадміністрації, в яких розповів про біди і висловив надію про допомогу. Та жодний адресат не відповів гандболістам.

А тим часом наспіла пора єврозмагань. 4 жовтня «Світлотехніка-Колос» у першому матчі розіграшу Кубка кубків приймає болгарський колектив «Локомотив» із Варни. А 11 жовтня — матч-відповідь. Як дістатися чорноморського узбережжя Болгарії? Над цим і ламає голову Леонід Орнштейн. У крайньому випадку, сядуть у два старенькі автомобілі вісім гравців (це мінімум) і тренер та й поїдуть захищати спортивну честь Броварського району, Київщини, України...

Броварський район Київської області.

Володимир ДУПАК, «Голос України»

Солдатів жаліти не можна. Їх треба берегти

Репортаж із військової частини: від підйому до відбою

БІЛЬШІСТЬ запоріжців добре знає автобусну зупинку на дорозі з центру міста до житлових масивів Шевченківського району. Хоча далеко не всі посвячені в історію її назви.

Як стверджує майор Олександр Тяпкін, свого часу для придушення повстання Махна більшовики перекинули сюди 90-й Уральський полк — звідси й пішла назва.

Від міста «Уральські казарми» відокремлені довжелезною міцною огорожею, за якою іде зовсім інше життя —армійське. Тут розташовано казарми військових частин. Одна з них — військова частина А 1392, шість років тому перейменована у протитанкову бригаду. Олександр Тяпкін — начальник групи пропаганди цієї частини — і зустрів мене на контрольно-пропускному пункті.

Економія — не бідність

Оскільки заступник начальника Запорізького військового гарнізону полковник Олександр Розмазнін, з яким я домовлявся про відвідини однієї із частин, був цього ранку вкрай завантажений невідкладними справами, мені цілу годину довелося спостерігати за роботою КПП. Ще там звернув увагу на сумлінність та уважність до відвідувачів одного із чергових солдатів. Зодягнений він був у стару, латану форму, котра годилася хіба що для виконання якихось брудних робіт.

«Знайомого з наряду» згодом зустрів у казармі протитанкової бригади. Юнак сидів на своєму акуратно заправленому ліжку і підшивав новенький білий комірець на... нормальну «плямисту» форму.

Це був кримчанин Олексій Платін із батареї управління бригади. За його плечима вже (саме «вже», а не «тільки») три місяці служби. Півтора місяця було важко — нудьгував за домівкою, а зараз «уже практично додому й не вабить».

Олексій Сергійович, як він відрекомендувався під час знайомства, вважає, що «армію треба пройти обов'язково, бо це — школа життя». Що ж стосується форми, то спершу я бачив на Олексієві підмінну (на світанку була не зовсім чиста робота), що дісталася у спадок від «дембеля». Тепер він зодягав щоденну, чисту. А ще є парадна...

Артему Саляєву, також кримчанину, служити лишилося два-три місяці. Вдома на нього чекають мама Марія Пайрамівна, батько Олександр Миколайович і три молодші сестрички. А ще хлопця чекає наречена Юлія.

Із Артемом ми зустрілися у народознавчій світлиці, для якої він писав нові стенди. Оскільки знайомство з частиною лише починалося і Артем був першим представником «дідів» (так називають солдатів під кінець служби), то я поцікавився, чи не шкода йому хлопців, які потрапили навесні чи прийдуть восени на службу до цієї частини.

— Якщо сюди потраплять, то служитиметься добре, —відказав він. — Це можу обіцяти!

... Добре знаючи біди свого хрещеника — молодого солдата, який служить у Криму (бачте, як воно виходить), цікавлюся в Артема про якість і достаток їжі. Як і всім після призову, розповідає, поперваx солдатського меню було замало, звик до нього десь через три-чотири місяці служби. А нині — «навіть є зайве, прошу, щоб насипали менше, нехай краще молодим більше буде...»

Осінні квіти на полігоні

Оцей уже Олександр Петрович Розмазнін! Просив же його, як і начальника гарнізону генерал-майора Володимира Кузьмича Янька, не «підсовувати» кращої військової частини. Мовляв: «У цій і на місці постійної дислокації побуваєте, матимете змогу побачити умови служби і в польовому таборі...»

Ні, я зовсім не докоряю їм, а хочу подякувати, що запропонували познайомитися саме із протитанковою бригадою. І те, що вона — одна з кращих — плюс, бо, скажу відверто, після служби в нашій армії найстаршого мого племінника, а тепер і середнього, я вже й справді почав вірити, що армія наша — «не така, як треба». Хоча, зважаючи, що хлопці оцінюють умови служби в різних куточках України, усвідомлюю: проблем у наших Збройних сил — більше, ніж треба. Знаю й те, що армійська служба ніколи не була медом...

У казармі другого дивізіону панували тиша і чистота. Затишку додавали квіти на стінах, живий куточок: мирний-премирний акваріум і пащекуватий папуга в клітці. Поряд — телевізор, далі — спортивний куточок з тренажерами...

Знайомлюся з присутніми солдатами. Решта рядового складу дивізіону — в нарядах або готувалася заступити на чергування. Від них сьогодні залежав порядок в «Уральських казармах».

Перший дивізіон ще три дні тому вирушив на полігон навчального центру «Близнюки», що за 20 кілометрів.

...Наметове містечко на «Близнюках» ми знайшли дуже швидко. Черговий у таборі прапорщик Руслан Кривошей доповів, що всі перебувають на практичних заняттях.

Вранішню прохолоду вже прогнало ще тепле осіннє сонечко. Та солдатам ніколи було насолоджуватися ні теплом, ні степовими пахощами різнотрав'я.

— Розхолоджуватися ніколи, — підтвердить згодом виконувач обов'язків командира дивізіону капітан Сергій Мусієнко. — Кожний солдат і офіцер розуміють усю відповідальність за результати бойових стрільб, на які ми виїздимо на Новомосковський навчальний центр одразу після табірного збору. Там ми заробимо оцінку всій бригаді. Торік навесні на Ржищівському державному полігоні бригада отримала тверде «добре», то зобов'язані підтвердити цю оцінку. Тим паче, що жодного з наших нинішніх солдатів на тих стрільбах не було.

Заняття, як розповідали і заступник командира першого взводу, кримчанин сержант Сергій Османов, і старший навідник гармати харків'янин рядовий Валерій Рогожин, тривають до цілковитої «перемоги».

— Солдатів жаліти не можна. Їх треба берегти! —вважає капітан Мусієнко. — Особливо в полі, де вони реально бачать мету своєї служби.

Капітана можна зрозуміти і тому, що раніше солдати двічі на місяць виїздили на табірні збори, а тепер будуть лише по одному разу. Кожний збір, як кажуть, до сьомого поту, бо — рік годує.

Не числом...

Донедавна у бригаді служили більш як 300 солдатів. Нині — менш як півтори сотні, через значний недобір під час призову. Цьогорік навесні далося взнаки й призупинення призову юнаків Указом Президента. На службу до бригади потрапили ті хлопці, які з різних причин не пройшли до аеромобільної дивізії та інших частин.

Ніколи не подумав би, але, як повідомили офіцери бригади, дев'ять із десяти солдатів не мають середньої освіти.

А ще в бригаді майже всі солдати — з сільської місцевості. Дітей із заможних міських сімей, «начальницьких синочків», стверджують офіцери, сьогодні не зустріти. Діти з таких родин ідуть служити тільки тоді, коли армія потрібна для влаштування у певні відомчі структури, вузи цих структур. «Раніше діти таких батьків часто йшли до армії, — кажуть офіцери, — коли треба було «відмазати» їх від тюрми...»

Можливо, я помиляюсь, але в розповідях офіцерів, які відслужили не один рік, а часом десяток літ, прохоплюється якась професійна ностальгія. Ось і в цих оцінках також:

— Ми працюємо, бо привчені до обов'язку. Ми є ще відлунням тієї армії, тих вимог... Треба, щоб офіцери відчували, що вони — державна структура. Знаєте, з протитанкової бригади молоді лейтенанти не тікають, як це в армії спостерігається. А ось років через п'ять, як тільки отримують звання капітана, відразу починають думати, куди б піти. Грошей — не розженешся, квартира — не світить, дружина — без прописки і роботи... От і йшли в пошуках заробітків та матеріального облаштування. Через це зараз і мало тих, хто являв би собою єднальну «середину». Та у молодих офіцерів є шанс швидкого службового зростання, але чи завжди це на користь — однозначно не відповіси.

— Раніше голова боліла, як краще відстріляти, благополучно провести збір, тепер — як забезпечити існування, — каже заступник командира бригади з питань виховної роботи підполковник Сергій Чадов. —Проблем — море, але ми вже звикли викручуватися самі. Всі офіцери працюють надзвичайно самовіддано.

Днів десять тому офіцерам бригади видали борги із заробітної плати за торішні лютий і березень. Сподіваються, що не доведеться довго чекати грудневої платні та «тринадцятої» — за минулий рік, а ще — за цьогорічний травень. За інші місяці, хоча й із затримкою, але виплачували. Вся біда, що гроші надають тільки на зарплату. На решту витрат — у тому числі й бойову підготовку — немає нічого. Виходять нині, максимум, чотири машини — тільки для життєзабезпечення бригади. Раніше, коли були щоденні виїзди в поле для бойової підготовки, було в десять разів більше.

Виживати вдається лише завдяки... спонсорам —промисловим підприємствам. Добре, що Запоріжжя ними не обділене. Керівництво алюмінієвого комбінату, із вдячністю каже Сергій Чадов, «взагалі вважає бригаду своїм окремим цехом»: не вистачить і пальців, щоб перелічити проблеми, які вдалося розв'язати з їхньою допомогою. Найкращих слів подяки заслуговує міськвиконком, який постійно — «коли більше, коли менше» — надає гроші «на гігієну» солдатів: щоб і помити їх, і білизну випрати.

Таким чином останніми роками вирішується проблема харчування. То велика заслуга спонсорів, що солдати нагодовані. І жодний солдат не сказав, що годують несмачно. Кожен вважав за потрібне наголосити, що м'ясо в раціоні є постійно, а останнім часом —«тушонка».

Спонсори допомагають заготувати на зиму картоплю. Навіть передплатити центральні газети спонсори допомагають: на нинішній рік не відмовили ВАТ «Мотор-Січ» та страховики з «Оранти».

Їдь, синку, до матері!

Характерною особливістю бригади є те, що в ній переважно служать хлопці із сусідніх областей — Дніпропетровської, Луганської, Донецької та Автономної Республіки Крим. Не внесли корективів і 40 весняних новобранців.

Звісно, є в цьому і «позитив», і «негатив». Сергій Чадов, наприклад, більше вірить у «позитив»: оскільки недалеко від домівки, то швидше можна вирішувати будь-які проблеми, що виникають під час служби.

Коли я перебував у частині, на столі заступника комбрига лежала особова справа одного із солдатів.

— Гріх узяли на себе, — сказав Сергій Едуардович. —Хлопець відслужив тільки три місяці, як отримали листа від матері-інваліда, на руках якої четверо молодших дітей, з проханням дозволити сину допомогти викопати картоплю. Хоч і не мали законного права надавати йому відпустку, та, зваживши, що не так давно в сім'ї помер батько, відправили на сім діб додому...

І — молодці! Я про це відразу сказав Сергію Чадову. Бо це по-людяному! Хлопець не тільки допоможе своїй родині, а й, певен, добром, сумлінністю віддячить під час подальшої служби.

У нас дідівщина нормальна

Водій-кіномеханік Олександр Волощук також дедалі частіше уявляє своє життя після служби: позаду вже 15 місяців армійського вишколу. Але це аж ніяк не позначилося на сумлінності виконання ним іще одного свого доручення: вчасній доставці товаришам листів від рідних, друзів та наречених. Так, він — бригадний «почтальйон Пєчкін». І зовсім не ображається на хлопців, коли ті так його кличуть.

Ще у бригаді кажуть, що Сашко чи не найкраще «тримає руку на пульсі життя частини». Саме у нього я й вирішив перевірити достовірність розповідей про те, що у бригаді немає горезвісної дідівщини. І що б ви думали? «Дід» одразу сказав: «У дідівщині є дві сторони: погана і нормальна. У нас — нормальна: ми стараємося молодих опікати, всіляко підтримувати. До нас, розказували, було по-іншому...»

Про це — інше — добре знає Сергій Чадов:

— Три роки тому за нестатутні взаємовідносини та за крадіжки майна в тюрму потрапило семеро наших солдатів. Торік — один, але за неповернення із відпустки. Різниця в причинах, як бачите, є. Не скажу, що поміж солдатів не буває конфліктів. Вони є скрізь: і в школі, і в інституті. Але щоб били, глумились, — цього немає! Свого часу нам вдалося пригасити ту згубну хвилю, й тепер стає традицією: старші не били молодших, молодші — ще молодших...

Дай Боже, щоб так було і в подальшій історії військової частини А 1392, яка в листопаді святкуватиме 25-ту річницю від завершення свого формування.

Запорізька область.

На знімках: протитанковий дивізіон на полігоні.

Сергій МЕЛЬНИЧУК, «Голос України»

Мирний партизан

***ПІВНІЧНІ** райони Рівненщини дехто й нині називає «партизанським краєм». Адже там, серед дрімучих лісів і непрохідних боліт, під час минулої війни діяли численні партизанські загони, у складі яких було чимало представників місцевого населення. Партизани, звісно, жили у землянках, самі собі давали раду і з харчами, і з одягом...*

Але то була війна. А чому нині, у мирний час, мешканець села Сновидовичі Рокитнівського району 76-річний Василь Іванович Лопуга усамітнився в лісі, змайструвавши там собі землянку-курінь? Відомий рівненський журналіст Микола Береза розповів у газеті «Рівне», як йому вдалося побувати в гостях у Зайчика (так охрестили дивака чи то за його не по літах швидку ходу, чи за лісову «прописку»).

«... Аж ось і володіння Зайчика. Сільський голова обережно береться за жилку, на якій звисає саморобний дзвінок. Ця своєрідна сигналізація дає знати дідові, що до нього завітали гості. З куреня, що нагадує партизанську землянку, виходить дідок, про якого, на перший погляд, і не скажеш, що він вже стільки літ живе самостійно в цьому царстві дерев та дичини! Ясний погляд очей, зодягнений не у якесь лахміття, а в офіцерський кітель, сорочка теж військова, картуз —цивільний.

... Потріскує вогником «буржуйка», пахне димом. У невеличкому горнятку вариться бараболя. Дід пропонує сісти на диван — такий собі дерев'яний тапчан, збитий з кількох необструганих дощок...

Довідуюся, що два десятки літ тому Василь Іванович, тодішній бригадир рільничої бригади місцевого колгоспу «Світанок», посварився з дружиною. Хто знає, чи то вже так глибоко образа в душу запала, чи ще якась рахуба, та надумав чоловік податися із села до лісу, подалі від ока людського та усіляких пліток...».

Дочитав я цю невеселу історійку до кінця, дізнавшись що дід «... любить читати мемуари маршала Жукова, вихваляє на всі лади Сталіна.., дбайливо зберігає військові нагороди..., чаю не п'є взагалі, готує узвари з чорниць, журавлини...», і почав розмірковувати не лише про старого дивака, а про нас усіх, нині сущих в Україні.

Ну, допекло дідові, життя змусило, так би мовити, виокремитися із людського загалу. Самотній, кажуть, як палець... Ну а ми, кожен зокрема, перебуваючи у родинах-квартирах, у малих і великих трудових колективах, ми що — не почуваємося, як кожен у власному курені? Не почуваємося ще самотнішими, ніж Робінзон до появи П'ятниці?

Казав колись один мудрий чоловік: «Жити в суспільстві і бути вільним від суспільства не можна». Можна! Тільки дивлячись, вільним від якого суспільства, і дивлячись — кому. Бідний не може бути вільним, бо він залежить від чиєїсь милості (рокитнівському «партизану», до речі, носила сякі-такі харчі сестра, котра недавно померла).

А донедавна ми, українці, були всі бідними (партноменклатуру не беремо до уваги) і майже всі бідні — нині. Нас вчили плювати на багатство — воно, мовляв, розбещує, знецінює людей. А, виявляється, навпаки — гроші, багатство роблять людину справді незалежною. Багатий — вільний. Він не буде гнути спину перед більшими і меншими чинами. Не буде вимолювати квартиру, путівку, щоб поправити підірване здоров'я, місце для дитини у садочку... Для нього —усі досягнення цивілізації, усі принади світу...

Багатий — вільний. Від усього і вся. А від себе? Від отого пекельного почуття, що ти — маленька піщинка в космічному просторі? Мить — і немає...

Рівненська область.

Блиск і нужда глибинки: продовжуємо розмову

Сергій ПАВЛЕНКО, «Голос України»

Взялись за справу не для втіхи

1. Фонтан

У Дяговій серед найпомітніших окрас села — школа, столітня церква, недобудований двоповерховий клуб і... фонтан.

Він б'є височеньким глибинно-джерельним струменем за будинком Олександра Брефалова. Подивитися на це мерехтливе диво я заїхав, як і багато гостей. Подивував задум господаря. Потеплішало якось на серці. Якби Олександр Михайлович рахував лише копійчину, то засадив би 6 соток картоплею — мав би реальний зиск. Аж ні —викопав ставок, пробив свердловину для фонтана, обсадив водоймище ялинками, садом. Красиво!

— Тут душа у мене відпочиває, — каже господар.

У ставку — в'юни, коропи, раки. Забажав чого — не треба йти на річку. Скоро підросте сад. Будуть гарні яблука радувати сім'ю, людей.

Ще школярем Олександр закохався у вчительку, яку прислали після пединституту викладати в школі літературу. Тепер вона його дружина. Мають двох діток — Юрко вже у десятий клас пішов, Юля — у шостий.

Для своєї сім'ї О. Брефалов, по суті, створив міські умови проживання: у великому будинку щодня з крана біжить гаряча і холодна вода, є ванна, каналізація... От тільки з фермерством Олександру Михайловичу не поталанило. Взяв 20 гектарів землі, стягся на тракторець. Але в негоду повертався з райцентру додому легковиком — і зачепив велосипедиста. Все ніби і обійшлося. Відшкодував потерпілому хлопцю збиток за велосипед. Та його мати прочула, що фермер має фонтан, а отже — не без грошей, і почала судитися. Продав Брефалов тракторця на судові витрати, за «моральну шкоду». Тепер без нього, як без рук. А коли почали рахувати у Мені податки, то Олександр зажурився: виходило, що трудився, заробив якусь копійчину, а ще й винен, дивись і фонтан опишуть... Здав землю!

Біля фонтана частенько грає-тужить його гітара.

2. Поет

У дворищі Бутенків стільки техніки! А поміж нею ходить конячка Ластівка.

— А кінь вам навіщо?

— Та ми ж із Галею познайомилися біля коней, — каже Олексій. — Любили їх дуже. Як без коника в селі?

У Бутенків 60 гектарів землі і чудовий просторий квітник поблизу будинку, що збудований у центрі села. Що тут тільки не росте! Буяють флокси і майори, айстри і чорнобривці, жоржини, гладіолуси і вербена. То захоплення-відрада Галини Андріївни. У неї суто жіночих обов'язків по господарству — як у двох-трьох дягівчанок. Але скрізь встигає. І квітничок у неї доглянутий, чепурненький, мов розкішний подарунковий букет.

— У нас як весілля у селі чи яке свято, —розповідає, —то йдуть до мене: «Дайте квіточок»...

38-річний Олексій Іванович фермером став фактично завдяки... поетичній душі. Вірша йому скласти, що комусь випалити цигарку. Він їх не записує. Та так при його добрій пам'яті й краще. Поетичні жартівливі мініатюри-експромти про земляків настільки влучні, дотепно-портретні, що часом смішать весілля або вечірку з якої-небудь нагоди. Але деякі герої, прочувши складене про себе, починають присікуватися, лізти на п'яну голову з кулаками («А що ти там про мене вчухрав? Я тобі покажу!»), тоді Бутенко або швиденько забирається геть, або, притиснений вагомими «аргументами», для невдоволеного наспіх перевіршовує щойно сказане.

— Та воно наче й нічого, — чухає потилицю герой мініатюри.

А ось із посадою бригадира Бутенку свого часу довелося розпрощатися. Дуже вже дошкульну «поему» він склав про голову колгоспу. Поета за неї направили доглядати телят на ферму. Однак і тут він не занепав духом — організував з дружиною госпрозрахунковий колектив, який заробив колгоспу 30 тисяч карбованців прибутку. А оскільки чесно заробленого трударями контора не дуже-то хотіла віддавати, то вирішили Бутенки започаткувати самостійну справу, не залежну від настроїв колгоспного начальства.

Нині у їхньому фермерському господарстві є повний набір техніки — три вантажні автомашини, три трактори, картопле- та зернозбиральний комбайни, всякий сільгосппінвентар. Цьогорічним вирощеним урожаєм уже розрахувалися за мінеральні добрива, пальне. Тепер міркують, де вигідніше реалізувати картоплю, зерно... Фермер обмолотив практично 80 відсотків хлібних нивок селян Дягової. Нині добудовує власне картоплесховище — скоро треба буде ховати викопаний урожай.

У Бутенків підростають три сини-помічники. Дев'ятнадцятирічний Роман теж став фермером і тепер господарює разом з батьками.

Олексій Іванович показав мені з гордістю свої поля, недавно викопані ставки у низинках.

— Вони заберуть зайву вологу з землі, — пояснює. —А ще тут буде гарне дягівське курортне місце. У мене й тепер дехто просить: можна з компанією заїхати, половити рибку? А ось виростуть берізки — як усе тут зміниться на краще!

Пройшлися по зеленому килиму берега ставка. Віддалік видніється село. Затишно тут, тихо.

— Хочете риби? — запитує господар.

— Та це ж час, нехай колись, — відповідаю.

Але він виймає з багажника автомашини «павука» і за якихось 15 хвилин маємо чималу сітку карасів!

Одного вірша Олексій Іванович дозволив записати. Читав мені його натхненно.

— Чого я в фермери пішов?
І що я там таке знайшов?
Там є дурні і є розумні,
є скромні люди і безумні,
хапуги є і є трудяги,
є бездарі і роботяги.
Народ зібрався непростий.
І дай нам, Боже!
Ростіть, картопля, жито і пшениця,
синами мати хай гордиться
—три в неї вже ростуть,
на зміну батькові прийдуть.
Щоб справа та, що почалася,
у бур'янах не зосталася.
Я думкою живу такою,
щоб з міста їхали в село
—й кругом добро, добро, добро...
І щедра праця щоб родила.
О Мати Божа, дай нам сили!
Прости незнання і прорíхи.
Взялись за справу не для втіхи
—взялись за справу для життя.
Чи ж доведем все до пуття?
А буде так воно чи ні,
судить не вам і не мені.

Весною Олексія Івановича дягівчани обрали депутатом Менської районної ради. Це перша серйозна оцінка його життєвого доробку. Фермер, який тільки-но зіп'явся на ноги, ще не в силах самостійно розв'язати чимало нагальних проблем села. Ось незакінчений двоповерховий клуб за якусь сотню метрів від його садиби. Але люди вірять у свого депутата, думають, що він таки незабаром добудує. Не сам, то за допомогою громади. Фермер уже взявся за прокладення твердого покриття між Дяговою і Степанівкою. Ця дорога скоротить шлях до Чернігова. За його власні кошти виготовлено проектну документацію. Домовився про 40 вагонів шлаку. Треба працювати, розкручуватися. Під лежачий камінь і вода не тече.

Чернігівська область.

Об'єктив усміхається

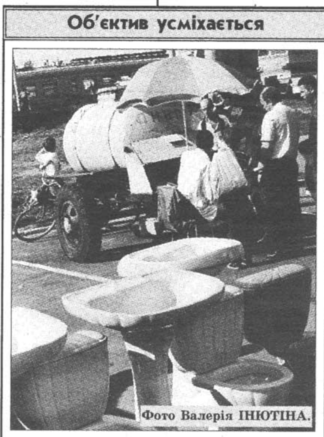

Фото Валерія ІНЮТІНА.

Комплексне обслуговування

Олександра ЮРКОВА, «Голос України»

Коли важко — до мами...

Поки російські можновладці вирішували, кому віддати портфель прем'єр-міністра, пересічні громадяни цієї країни, особливо городяни, на собі відчули наслідки стрімкого падіння курсу рубля. Легше тим, хто мав якийсь запас грошей: навчені роками «перебудови», запаслися продуктами. А інші, малозабезпечені, тепер сумно поглядають на порожні полиці магазинів. Ціни на ринках не по кишені більшості городян.

Про це повідала жителька Санкт-Петербурга, українка за походженням, пані Лариса. Цими днями вона привезла своїх дітей-школярів до мами Серафими Трохимівни Кузьмич, яка мешкає в місті Костополі, що на Рівненщині. Власне, такі прибульці є і в інших районах області.

— Багато моїх знайомих санктпетербуржців, —розповідає пані Лариса, — боючись продовольчих труднощів, відвезли дітей у села до рідні. А я — в Україну, до своєї мами. Дітям тут буде добре, бо у бабусі корівка є, інша живність. Запаслася вона й картоплею та городиною.

Ось тільки, бідкається жінка, чи приймуть дітей до школи, чи зуміють вони подолати мовний бар'єр, щоб успішно навчатися?

Тут, на мою думку, доречно згадати досвід української діаспори, скажімо, в Канаді, Америці, Франції, яка впродовж багатьох років від покоління до покоління передає, плекає рідну мову. Дехто — хоча б для того, щоб, побувавши в Україні, звідки бере початок їх родовід, на рівних спілкуватися з місцевими жителями. Адже знання мов — особливо материнської — завжди збагачує людину.

Арбітражний суд Львівської області (290010, м. Львів, вул. Личаківська, 81) порушив справи про банкрутство:

— Спільного підприємства «Горяни» (м. Львів, пл. Петрушевича, 2, р/р 2467707 в АКБ «Електронбанк» м. Львова, ЗКПО 14339647);

— Державного комерційного торгово-виробничого підприємства «Будівельник» (м. Львів, вул. Лазаренка, 2, р/р 280207 в Залізничному відділенні Промінвестбанку м. Львова);

— Акціонерного товариства закритого типу «Експрес» (м. Львів, вул. Шпитальна, 4, р/р 6467053 в Залізничному відділенні Промінвестбанку м. Львова).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення згідно з Законом України «Про банкрутство».

Закрытое акционерное общество «Жилстрой-2»

сообщает, что общее собрание акционеров состоится 25 ноября 1998 г. в 15.00 в актовом зале по адресу: г. Харьков, ул. Б. Хмельницкого, 12.

Повестка дня:

1. Результаты финансово-хозяйственной деятельности АО «Жилстрой-2» за 1997—98 гг., основные направления развития на 1998—99 гг.
2. Утверждение отчета ревизионной комиссии.
3. Использование прибыли в 1997 г.
4. Ликвидация филиалов.
5. Создание дочерних предприятий.
6. Внесение изменений и дополнений в устав АО «Жилстрой-2» путем изложения в новой редакции.
7. Внесение изменений в «Положение о продаже акций акционерного общества «Жилстрой-2».
8. Выборы исполнительного органа.
9. Выборы совета.
10. Выборы ревизионной комиссии.

Начало регистрации участников в 13.00.

Справки по телефонам: (0572) 43-80-78; (0572) 40-91-40.

Вниманию акционеров ОАО «РЕФМА»

20 ноября 1998 г. состоится повторное общее собрание акционеров с повесткой дня, предусмотренной на общее собрание, которое должно было состояться 4 сентября 1998 г.

Начало собрания — 11.00

Регистрация участников собрания 20.11.98 с 7.00 до 10.30

Место проведения — г. Мелитополь, ул. К. Маркса, 20, ДК «Октябрь».

Участникам собрания при себе иметь:

1. Документ, удостоверяющий личность.
2. Документ, дающий право на участие в собрании (сертификат акций или доверенности).

Справки по телефону (06142) 76-3-27.

Правление ОАО «РЕФМА».

ТОВ «Ріджент Сек'юрітіз Лімітед (Україна)», зареєстроване Старокиївською районною державною адміністрацією м. Києва (ідентифікаційний код 25276967, адреса: м. Київ, вул. Червоноармійська,44, кв.5), сповіщає про свою ліквідацію.

Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців з дня опублікування оголошення телефонами:293-82-44, 293-80-81.

Повідомлення про скликання чергових загальних зборів акціонерів

Запрошуємо вас прийняти участь в чергових загальних зборах акціонерів

ВАТ «Українські пухові вироби»,

які відбудуться 28 листопада 1998 р. о 12.00 за адресою: м. Київ, вул. Боженка, 8. Телефон для довідок: 227-42-16.

Реєстрація проводиться в день проведення зборів у тому самому приміщенні з 9.30 до 12.00.

Порядок денний:

1. Підсумки фінансово-господарської діяльності за 1997 р.
2. Розподіл прибутку за 1997 рік.
3. Внесення змін до статутних документів відповідно до змін у чинному законодавстві.
4. Приведення форми попереднього випуску та форми сертифікатів цінних паперів ВАТ у відповідність до вимог рішень ДКЦПФР.
5. Вибори членів спостережної ради.
6. Довибори членів правління.
7. Про затвердження реєстратора.
8. Про особливості фінансово-господарської діяльності у поточному періоді.

При собі мати документ, що посвідчує особу (паспорт чи ін.).

У випадку, коли ви не зможете бути присутніми на зборах, просимо вас нотаріально у реєстратора, або в правлінні ВАТ, або іншим, встановленим законом способом, завірити доручення на особу, яка буде вас представляти на загальних зборах.

З матеріалами відносно загальних зборів ви можете ознайомитися, починаючи з 1 листопада 1998 р., звернувшись в акціонерне товариство за вказаною адресою.

Правління ВАТ.

Представництво фонду державного майна України у Дніпровському районі м. Києва пропонує до приватизації шляхом викупу

1. Нежитлове приміщення ВАТ «Агенство Союздрук» за адресою: м. Київ, вул. Луначарського, 24.

Заява на приватизацію від колективу працівників приймається за адресою: м. Київ, бульвар Праці, 1/1, кім. 405, тел. 559-08-35.

Приватне підприємство ***«Інформекс»*** повідомляє про свою реорганізацію в товариство з обмеженою відповідальністю ***«Інформекс-Україна».***

Закрите акціонерне товариство *«Експандія-Україна»* (ідентифікаційний код 24372539) сповіщає про свою ліквідацію. Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців з дня опублікування оголошення.

Арбітражний суд Черкаської області за позовом Смілянської об'єднаної податкової інспекції порушив справу № 08/1885 про визнання банкрутом колективного МП «Іволга» (Черкаська область, вул. Б. Хмельницького, 56, кв. 46, р/р 2600020556001 в АК АПБ «Україна»).

Кредиторам, а також можливим санаторам направляти заяви з майновими вимогами до боржника протягом місяця за адресою: 257036, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 307, Арбітражний суд Черкаської області.

Арбітражним судом Львівської області (290010, м. Львів, вул. Личаківська, 81) порушено справу № 2/792-13/56 про визнання банкрутом ТзОВ «ВКФ» «Ліра» (юридична адреса: м. Львів, вул. Котляревського, 45/4, р/р 260083001331 в Львівській філії ВАбанку, МФО 325763).

Директор підприємства — А. В. Микуш.

Претензії кредиторів і заяви санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування цього оголошення.

Государственная налоговая инспекция в г. Красный Луч Луганской области (г. Красный Луч, ул. Шевченко, 69) сообщает, что в Арбитражном суде Луганской области (г. Луганск, пл. Героев ВОВ, 3-а) возбуждено дело № 10/91-б о признании банкротом МЧП «МИФ» (г. Красный Луч Луганской области, пос. Софиевка, ул. Комсомольская, 3) р/с 1468866 в Краснолучском отделении АК ПИБ.

Претензии кредиторов и заявления санаторов принимаются в месячный срок со дня опубликования объявления.

Державна податкова інспекція в м. Яремча повідомляє, що арбітражним судом Івано-Франківської області порушено справи про визнання банкрутами:

— КП «Саланг» (м. Яремча, с-ще Ворохта, вул. Руднєва, 16, ідентифікаційний код № 22183202, р/р 2600730011666 в УСБ м. Яремча, справа № Б-4/225);

— ПВКФ «Розанна» (м. Яремча, с. Яблуниця, ідентифікаційний код № 23926317, р/р в УСБ м. Яремча, № 2600030011047, справа № Б-4/226).

Претензії кредиторів приймаються в місячний термін з дня опублікування оголошення.

В Арбітражному суді м. Києва (252030, м. Київ, вул. Б. Хмельницького, 44-в) знаходиться справа № 17/53-б, порушена за заявою Промінвестбанку України про визнання банкрутом Українського-Африканського культурного центру «Анум-центр», рахунок № 29030911 в Головному операційному управлінні Промінвестбанку України, МФО 300012, юридична адреса: 252286, м. Київ-22, вул. О. Теліги, 32/2.

Заяви з майновими претензіями до боржника, а також заяви санаторів приймаються Арбітражним судом м. Києва протягом одного місяця з дня опублікування цього оголошення.

Повідомлення

Про скликання позачергових загальних зборів акціонерів ВАТ «Бердичівська фабрика одежі»

Згідно з рішенням правління ВАТ «Бердичівська фабрика одежі», протокол № 13 від 16.09.1998 року, загальні збори акціонерів відбудуться 10 листопада 1998 року о 15 год. 30 хв. на території ВАТ «Бердичівська фабрика одежі» за адресою: 261400, м. Бердичів, Соборна площа, 1/2.

Початок реєстрації акціонерів з 13 год. 30 хв.

Порядок денний:

1. Затвердження результатів передплати на додатково випущені акції.

Учасникам загальних зборів акціонерів мати при собі паспорт, а для представників акціонерів — також доручення.

Правління ВАТ «Бердичівська фабрика одежі».

До уваги акціонерів ВАТ «КНДІ «Сінтеко»

Позачергові збори, що скликаються акціонерами, котрі володіють більш як 10% акцій, відбудуться 16 листопада 1998 року за адресою: Київ, проспект Перемоги, 44, Національна кіностудія імені Довженка (ст. метро Шулявська).

Порядок денний

1. Про притягнення до майнової відповідальності посадових осіб товариства органів управління ВАТ «КНДІ «Сінтеко».
2. Вибори правління ВАТ «КНДІ «Сінтеко».
3. Вибори спостережної ради ВАТ «КНДІ «Сінтеко».
4. Вибори ревізійної комісії ВАТ «КНДІ «Сінтеко».
5. Прийняття змін до статуту та внутрішніх положень ВАТ «КНДІ «Сінтеко».
6. Про нарахування та виплату дивідендів за підсумками роботи ВАТ «КНДІ «Сінтеко».

Реєстрація учасників зборів з 9.00 до 10.00. Початок зборів о 10.00. При собі мати паспорт або інший документ, що посвідчує особу, та документ, який засвідчує право власності на акції, а для представників акціонерів — відповідну довіреність.

Адреса оргкомітету з підготовки та проведення зборів: Київ, вул. Фролівська, 3/34. Телефон для довідок 247-65-61.

Оргкомітет.

Одесский морской торговый порт продает танкер «Березино».

Год постройки: 1971 г.

Класс Регистра КМ*ЛЗ I нефтеналивное

Главные двигатели: 2х660 кВт

Длина 86,9 м; ширина 12,5 м; высота борта 5,9 м

Дедвейт: 3 258 т

Документы Регистра до 2.10.2000 г.

Идея цены: эквивалент 280 000 долларов США.

Обращаться по тел. (0482) 29-43-62, факс (0482) 29-47-00.

Арбітражний суд Львівської області (м. Львів, вул. Личаківська, 81) за заявою Державної податкової інспекції у Жовківському районі Львівської області порушив справи:

— № 2/744 від 03.10.97 р. про визнання банкрутом приватного підприємства «ГалТом», розташованого у с. Мокротин Жовківського району Львівської області, р/р 1468220 у АТ «Індустріально-експортний банк».

— № 2/557 від 14.07.97 р. про визнання банкрутом товариства з обмеженою відповідальністю «Фаетон», розташованого за адресою: м. Жовква, вул. Львівська, 102/20, р/р 1467651 в АК «Львів».

— № 2/558 від 29.07.97 р. про визнання банкрутом товариства з обмеженою відповідальністю «Соколи», розташованого у с. В'язова Жовківського району, р/р 467803 у Жовківському відділенні АК АПБ «Україна».

Претензії кредиторів приймаються у місячний термін.

К сведению акционеров АО «Гамбринус»

Общее собрание акционеров переносится с 29 сентября на 20 ноября 1998 года.

Повестка дня и другие условия проведения собрания остаются без изменений.

Правление АО.

■ Арбітражний суд Черкаської області (257036, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 307) за позовом ЗАТ «Концерн «ФІКО-ГРУП» м. Києва, порушив справу № 08/1472 про банкрутство КСП «Заповіт Леніна» (м. Канів), р/р 26002200104001 в АПБ Україна, МФО 354132, ЗКПО 05477126.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

■ Арбітражний суд Вінницької області (287100, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 7) за позовом ЗАТ «Концерн «ФІКО-ГРУП» м. Києва, порушив справу № 224/10-224 про банкрутство Вищеольчедаївського цукрового заводу (с. Вищеольчедаїв, Мурованокуриловецького р-ну, р/р 26008200034002 в АПБ «Україна» м. Мурովані Курилівці, МФО 302203, ЗКПО 00371593.

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

■ Арбітражний суд Івано-Франківської області (284000, Івано-Франківськ, вул. Грюнвальдська, 11) за позовом ЗАТ «Концерн «ФІКО-ГРУП» м. Києва, порушив справу № Б-2/357 про банкрутство ВАТ «Івано-Франківської кондитерської фабрики» (вул. Міньковського, 12А, р/р 26008200013003 в АПБ Україна, МФО 336365, ЗКПО 00382102).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

ЗАТ «БД — цінні папери» повідомляє про свою ліквідацію. Претензії приймаються протягом двох місяців з дня опублікування оголошення за адресою: м. Київ-53, вул. Студентська, 5-а.

ТзОВ «Фірма Вета Закарпаття» м. Ужгород, вул. Оноківська, 10/8, р/р 26000568 в АППБ «Аваль» повідомляє, що підприємство буде ліквідовано.

Претензії приймаються протягом двох місяців від дня публікації оголошення за адресою: м. Ужгород, вул. Собранецька, 152/48.

Загублене посвідчення дитини, потерпілої внаслідок аварії на ЧАЕС, № 604043, видане Падурі Антону Михайловичу, вважати недійсним.

Арбітражний суд Херсонської області (325000, м. Херсон, вул. Горького, 18) за позовом Державної податкової інспекції у м. Херсоні порушив справу № 2/7-Б про банкрутство фірми «Фрезі-компані ЛТД», що розташована в м. Херсоні, вул. Петренко, 87, кв. 95, р/р 2600130100011 у філії «Херсон-Трансбанку», МФО 352882, код 21753486.

Утерянные копии свидетельств о регистрации плательщика НДС № 25698662 АО «Ковпаковский продторг» (г. Сумы, ул. Дзержинского, 26, ЗКНГ 01564532) считать недействительными.

Народний календар

У доброго хазяїна восени й соломина не пропаде

26 ВЕРЕСНЯ — Корнелія Сотника. Як Корнелій скаже, так зима покаже.

27 ВЕРЕСНЯ — Воздвиження, Здвиження (у народі це свято називають Чесного Хреста). Вважають, що цього дня остання птиця відлітає у вирій, а гаддя ховається в листя й залізає в землю, щоб перебути зиму. Останній день заготівлі горіхів та яблук на зиму. Починають відлітати дикі гуси.

30 ВЕРЕСНЯ — Віри, Надії, Любові та їх матері Софії. Жінки не починали ніякої важливої роботи.

1 ЖОВТНЯ — Ярини. Цей день ще називали «журавлиним літом». Якщо на Ярини відлетять журавлі, то через два тижні чекай морозів; а як затримаються — зима раніше, ніж на Афонію (18 листопада), себе не покаже.

2 ЖОВТНЯ — Трохима. Цього дня хлопці й дівчата обирали одне одного. Звідси й примовлянка: на Трохима не проходить щастя мимо — куди Трохим, то й воно за ним.

Прикмети жовтня

- Якщо до середини жовтня не осипалося з беріз листя — сніг ляже пізно.
- Листя лягає на землю «долілиць» — на врожай.
- Перед сильним вітром горобці метушаться, перелітаючи з місця на місце.
- Скільки б не випало снігу, але якщо на деревах залишилося листя, то неодмінно наступить відлига.
- Рано линяють голуби — на ранні приморозки й холодну зиму.

Усміхніться!

ПОРОЗУМІЛИСЯ

Автоінспектор, зупинивши машину, представився:

— Старший сержант Зелених...

Водій поліз у кишеню, витягнув гаманець та й каже:

— Зелених не маю, а десять гривень можу дати...

НАВОРОЖИЛА

Дівчина звертається до циганки:

— Скажи мені щиру правду і я дам тобі п'ять гривень: у мене буде чоловік?

Циганка взяла її руку, подивилася та й каже:

— Давай мені відразу двадцять п'ять гривень.

— А чому?

— Бо ти матимеш п'ять чоловіків.

Іван МАРТИШКО.

Мостиська Львівської області.

Фото з конверта

Не дійшов...

Київ. **Фото П. ЛЕЙКА.**

Астрологічний прогноз на 28 вересня — 4 жовтня

Починається цикл нововведень, що внесе полегшення і свіжий струмінь у наше життя. Шукаємо нові зв'язки і змінюємо старі.

ОВЕН. На вашому обрії з'явиться людина, яка змусить вас рухатися. Відразу станеться зміни, так або інакше їх буде продиктовано інтересами інших людей. Найкращих результатів досягнете, діючи в оновленій парі.

ТЕЛЕЦЬ. Несподівано і без особливих зусиль буде розвіяно багато сумнівів. Настане нова смуга турбот — спочатку приємних. Можливі зміни в здоров'ї і побутових умовах. Для розв'язання цих питань протягом місяця ви докладете максимум зусиль.

БЛИЗНЯТА. З цього тижня вашу увагу буде спрямовано на особисте життя. Втішатимуть зовсім нові для вас речі і події. Стосунки з дитиною або коханою людиною вельми поліпшаться.

РАК. Цілий місяць основне місце в житті посідатиме сім'я. Можлива поява центральної фігури в домі, що внесе зміни в побут і легко розв'яже сімейну проблему. Клопоти і турботи несподівано виникатимуть і так само швидко зникатимуть.

ЛЕВ. Ваші близькі відкриються вам з нового, незвичного, боку. Проте й ви поводитиметеся по-новому і незвично для інших. Вважатимете за потрібне здійснити поїздку або змінити обстановку. У четвер і п'ятницю дістанете сюрприз і хорошу звістку.

ДІВА. Починається смуга оновлення і відродження, зміниться самооцінка. Ви відкриєте в собі нові якості, сили і, можливо, підете далі — зміните рід діяльності, місце роботи і джерела доходу. Цей тиждень сприятливий для розв'язання різних фінансових питань — можна досягти несподіваного і хорошого результату.

ТЕРЕЗИ. Настав ваш час. Попереду активний місяць, протягом якого краще робити суто особисті справи. До вас повернеться надія і гарний настрій, станете привабливіші, цікавіші для інших. Можливо, почнете нову сторінку в житті або коханні, докорінно зміните стиль життя і оточення.

СКОРПІОН. Ви вступаєте в період завершення вашого річного циклу. Це час підбиття підсумків, завершення і звільнення від зайвого і невикористаного. Ваш організм також потребує очищення від шлаків, а дух — психологічної свободи. До того ж, цього року зробити це буде легко і просто.

СТРІЛЕЦЬ. Починаючи з цього тижня, шукатимете щось нове. Тому будете готові відважитися на будь-які нововведення в особистому житті і в роботі. Почнете свідомо шукати нове товариство. Зміни приведуть до нового колективу, а в найближчому оточенні з'являться нові знайомі.

КОЗЕРІГ. З 1 жовтня ви цілком переорієнтуєте свої цілі і завдання, оскільки побачите нову перспективу і займете нове становище у соціумі. Матимете фінансову свободу або корисну залежність від свого покровителя — чоловіка, батька, начальника. Ці люди здатні впливати на вашу кар'єру.

ВОДОЛІЙ. Зі своєї ініціативи або за своїм службовим становищем, ви станете причиною змін у житті оточуючих. Можна сказати, починається новий позитивний життєвий цикл. Тому цього тижня у вас все виходитиме добре. У першій половині тижня можете вигідно вкласти свої гроші.

РИБИ. До кінця тижня дістанете підтримку, відкриєте істину, зрозумієте сенс проблеми (остаточне рішення ухвалите 1 жовтня). Можливо, одержите вільні кошти або досягнете вільних стосунків у шлюбі (наприклад, окремого проживання).

Герой, та не той

А ще був випадок

Свого часу (дореформеного) у нас вийшла з ладу газова плита. Як годиться, пішов на прийом до головного інженера газової контори. Відрекомендувався, виклав суть проблеми, попросив поставити в чергу на заміну плити.

Господарка кабінету уважно вислухала мене і запитує:

— Ви, бува, не брат Івана Михайловича Кудрі?

— Так, — відповідаю не моргнувши.

Через кілька хвилин я вже мав наряд на отримання плити.

Дружина, дізнавшись про напрочуд швидке вирішення питання, кинула: «Чому ж ти не сказав, що у тебе брат Іван Михайлович, але не той, не герой київського підпілля, іменем якого названа вулиця в столиці?»

— Про такі тонкощі мене не розпитували, — мовив я, не червоніючи.

Микола КУДРЯ.

Київ.

Чи не шкодить здоров'ю «голубий вогник»?

Запитання по суті

Нині у кожній квартирі працює кольоровий телевізор. Чи не шкодить це здоров'ю людей?

П. СЕМЕНЮК.

Городенка Івано-Франківської області.

Тривала робота кольорового телевізора сприяє ефекту деіонізації приміщення, але спостерігається вона тільки на відстані не більш як два метри. Споглядання кольорових телепередач понад дві години негативно впливає на нервову систему. А це, в свою чергу, сприяє виникненню неврозів, хвороб органів зору та серцево-судинних захворювань. Найуразливіші діти та люди похилого віку. Тож їм рекомендовано дивитися телевізор чи працювати за відеомонітором щодня не більше 0,5—1 години залежно від віку.

Жанна ЧОРНА,
кандидат медичних наук.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33

КРОСВОРД

По горизонталі: 7. Видатна українська художниця. 8. Музичний інструмент. 9. Автор роману «Жерміналь». 10. Великий чоловічий монастир. 12. Видимий простір над землею. 13. Поема І. Франка. 15. Основа для підлоги чи даху. 17. Древлянський князь. 19. Богиня води у праукраїнців. 20. Фільм О. Довженка. 22. Первісний бик. 25. Бог торгівлі у стародавніх греків. 27. Персонаж роману І. Білика «Меч Арея». 28. Емблема держави, міста, роду. 30. Собака. 31. Видатний філософ. 32. Білоруський першодрукар. 33. Кіноактор у ролі Шерлока Холмса.

По вертикалі: 1. Вчений-мовознавець. 2. Здатність до вибору діяльності, вчинку. 3. Естрадна співачка. 4. Великий метелик. 5. Герой і бог у скандинавській міфології. 6. Православна богослужебна книга. 11. Кормова культура. 14. Біблійне місто, жителів якого Бог покарав за розпусту. 16. Парламент у ряді країн. 17. Шахова ситуація. 18. Шекспірівський персонаж. 21. Перша жінка-пілот, яка виконала повітряний таран. 23. Притока Сули. 24. 42-й президент США. 26. Діяч НАТО. 27. Осадкова гірська порода. 29. Леопард. 31. Короткохвостий рак.

Відповіді до кросворда, надрукованого 19 вересня

По горизонталі: 2. Орлик. 7. Сян. 8. Брага. 9. Юлаєв. 16. Помпа. 17. Атлас. 23. Кокур. 24. Атака. 25. Ант. 30. Гаско.

По вертикалі: 1. «Лілея». 3. Опала. 6. Сваха. 10. Кумир. 13. Велес. 14. Тар. 15. Ган. 19. Аркан. 20. Арама. 26. Нассо.

В дугах: 4. Томиленко. 5. Основа. 7. Самбат. 11. Оборот. 12. Автоспуск. 15. Гамаюн. 18. Рапіра. 21. Архипенко. 22. Каскад. 27. Тарпан. 28. Антика. 29. Доброніга.

А я роблю так

Сама собі майстер

Трапляється така неприємність у будь-якої господині: забивається раковина і погано стікає вода. Клопітно, проте треба викликати майстра, чистити трубу... Але не поспішайте, спробуйте впоратися самотужки. Я, наприклад, роблю так. У горловину зливу засипаю жменю соди. Коли вона зникає в дірочках решіточки, наливаю в раковину півсклянки оцту. Через секунду чую результат своєї роботи — у зливному коліні щось бурлить, ніби вода закипає. Це реакція луги та кислоти. А тепер відкриваю кран і промиваю зливне коліно водою. Все в порядку, обійшлося без майстра.

Марія БЕРДЯНКІНА.

Київ.

Голос України

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заступник головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс—224-72-54; ВІДДІЛ РЕКЛАМИ — 441-89-34, 441-89-44; телефакс—449-85-62.

E-mail: sekret@golos.relc.com

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 200421.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50

Зам. 0311185.

1 2 3 4 5 6   8 9 0